नेपाल

अन्तरिम शासन विधान

२००७

नेपाल सरकार द्वारा

प्रकाशित

गोरखापत्रछापाखाना काठमाडौं नेपालमा

हाकिम मि. सु. विष्णुध्वज जोशीको प्रबन्धले

मुद्रित ।

मूल्य मोरु । २५ पैसा

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादिविविधविरुदावलि विराजमानमानोन्नत ओजस्वीराजन्य,प्रोज्ज्वल नेपालतारा ॐरामपट्ट, अतुलज्योतिर्मय त्रिशक्तिपट्ट, अतिप्रबल गोरखादक्षिणबाहु, महाधिपति सर्वोच्च कम्याण्डर इनचीफ श्री मन्महाराजाधिराज श्री श्री श्री महाराज त्रिभुवनवीरविक्रम जङ्गबहादुर शाहबहादुर शमशेर जङ्गदेवानाम् सदा समरविजयीनाम्

हामी श्री ५ महाराजधिराजबाट मन्त्रिमण्डल खडा गरी अन्तरिम सरकार कायम गरिबक्सेको र सो मन्त्रिमण्डलबाट २००७ साल चैत्र १७ गते (३०–३–५१) मा पास गरेको देहायबमोजिमको अन्तरिम विधान हामीबाट पनि मन्जुर गरिबक्सेको छ ।

प्रस्तावना

श्री ५ महाराजाधिराजबाट संवत् २००७ साल फागुन ७ गतेको घोषणाद्वारा अबदेखि हाम्रा प्रजाको शासन उनीहरूले आफैले रोजेको विधानपरिषद्ले बनाएको प्रजातन्त्रात्मक विधानअनुसार हुनुपर्छ भन्ने इच्छा र दृढ संकल्प प्रकट गरिबक्सेको

र उक्त विधान तयार नभएसम्म मौसुफलाई शासन काममा सहायता र सल्लाह दिन एक मन्त्रिमण्डल स्थापित हुनुपर्छ भन्ने इच्छा र दृढ संकल्प त्यही घोषणाद्वारा प्रकट गरिबक्सेको

र उपर्युक्त घोषणाद्वारा मौसुफका कार्यसम्पादन गर्नामा मौसुफलाई सहायता र सल्लाह दिन एक मन्त्रिमण्डल निर्मित तथा नियुक्त गरिबक्सेको.

र यस अन्तरकालीन समयमा अन्तरिम सरकारले एककुनै विधान र निश्चित नियम र सिद्धान्तबमोजिम काम गर्नुपर्ने आवश्यकसमेत हुनाले:

श्री ५ महाराजाधिराजबाट आफ्ना मन्त्रिमण्डलको सल्लाहअनुसार निम्नलिखित ऐन मन्जूर गरी जारी गरिबक्सेको छ ।

भाग १

१ (१) यस ऐनको नाम "नेपाल अन्तरिम शासनविधान, २००७" भन्ने रहेकोछ ।

(२) यो ऐन २००७ साल चैत्र २९ गतेदेखि जारी गरिएको छ ।

भाग २

राज्यनीतिका निर्देशक सिद्धान्तहरू

२ यस भागमा उल्लेख गरिएका सिद्धान्तहरूले मुलुकका प्रचलित ऐनसवाललाई खण्डन गर्दैनन् तापनि यिनीहरू मुलुकको शासनमा मूल सिद्धान्त हुनेछन् । प्रचलित ऐनसवाललाई सकभर चाँडै र अब उप्रान्त बनाइने ऐनसमेत यी सिद्धान्तमा ढाल्ने राज्यको लक्ष्य हुनेछ ।

३ राज्यले सकेसम्म प्रभावपूर्णरूपले राष्ट्रियजीवनका संस्थाहरूमा सामाजिक आर्थिक र राजनैतिक न्याय पूर्ण भएको सामाजिक व्यवस्था स्थापना र सुरक्षा गरी जनताको कल्याण बढाउने कोशिश गर्नेछ ।

४ राज्यनीतिको लक्ष्य विशेष गरी निम्नलिखित हुनेछ—

(क) जीवननिर्वाह गर्न चाहिने पर्याप्त साधनमा नरनारी सबै नागरिकको समान हक गर्ने;

(ख) समुदायको भौतिकसम्पत्तिको प्रभुत्व र नियन्त्रण सार्वजनिक हितसाधनमा सर्वोत्तम सहायक हुने गरी वितरण गर्ने;

(ग) जनतालाई हानि हुने गरी धन र उत्पादनका साधनको एकीयकरण हुन नपाउने तवरले आर्थिक व्यवस्था चलाउने;

(घ) स्त्री पुरुष दुवैलाई समान कामको लागि समान तलब दिलाउने;

...राहकार सभा सचिवालय
...ले ...

(ङ) मजदूर स्त्री पुरुषको स्वास्थ्य र बल तथा केटाकेटीहरूको कलिलो उमेरको दुरुपयोग हुन नदिने र नागरिकहरूलाई आर्थिक परिस्थितिले निजहरूको उमेर वा बललाई नसुहाउने रोजगार गर्न बाध्य गर्न नदिने;

(च) स्वार्थसाधन तथा, नैतिक र आर्थिक पतनबाट बाल्यावस्था र युवावस्था सुरक्षित राख्ने ।

५ राज्यले ग्रामपञ्चायतहरू खडा गरी तिनीहरूलाई स्वायत्त शासनसंस्थाको रूपमा काम गर्ने आवश्यक अधिकार दिनेछ ।

६ राज्यले देशको आर्थिक अवस्था र विकासले दिएसम्म काम पाउने हक, शिक्षा पाउने हक तथा बेकार, वृद्ध, बेरामी अङ्गहीन र अरू यस्तै अभावावस्थामा सहायता पाउने हक दिलाउन आवश्यक प्रबन्ध गर्नेछ ।

७ राज्यले न्यायोचित र मानवोचित कार्यावस्था स्थापित गर्न र प्रसूति सहायताको निमित्त प्रबन्ध गर्नेछ ।

८ उचित ऐन वा आर्थिक संगठनद्वारा वा अरू कुनै तरीकाबाट राज्यले कृषि, औद्योगिक वा अरू सब प्रकारका श्रमजीविहरूलाई काम, जीवननिर्वाहलाई पुग्ने तलब र जीवनको बढियास्तर, फुर्सत तथा सामाजिक र सांस्कृतिक अवसरको पूर्ण उपभोग गर्न पाउने कार्यावस्था दिलाउन प्रयत्न गर्नेछ । खास गरी गाउँगाउँको घरेलु उद्योग धन्दालाई व्यक्तिगत वा सहयोगात्मक आधारमा उन्नति गर्ने कोशिस गर्नेछ ।

९ राज्यले नेपाल भरमुलुकका नागरिकहरूको निमित्त एकैनासको देवानी ऐन जारी गर्ने प्रयत्न गर्नेछ ।

१० राज्यले विशेष ध्यान दिएर निर्बलवर्गका लागी शिक्षा र आर्थिक हित बढाउनेछ र उनीहरूलाई सामाजिक अन्याय र सब किसिमको शोषणबाट रक्षा गर्नेछ ।

११ कलात्मक वा ऐतिहासिक महत्वपूर्ण हरेक स्मारक वा स्थान वा वस्तुको चोरी गर्न नाशिन, विरूप गर्ने, सार्ने, बिक्री वा निकासी गर्ने इत्यादि जुनसुकैबाट बचाउ गर्नु राज्यको कर्तव्य हुनेछ ।

१२ राज्यले निम्नलिखित काम गर्ने प्रयत्न गर्नेछ—

(क) अन्तरराष्ट्रिय शान्ति र सुरक्षा बढाउने ;

(ख) राष्ट्रहरूका बीच न्याय र सम्मानपूर्ण सम्बन्ध कायम गर्ने;

(ग) संगठित राष्ट्रहरूको (राज्य राज्यको) परस्पर सम्बन्धमा अन्तरराष्ट्रिय नियम र सन्धिबन्धन प्रति आदर बढाउने,

(घ) अन्तरराष्ट्रिय झगडा मध्यस्थद्वारा निर्णयगराउन प्रोत्साहन दिने ।

१३ नेपाल राज्यभित्र ऐनको अगाडि सबैको समानता अथवा ऐनबाट हुने समान रक्षा जुनसुकै व्यक्तिलाई पनि इन्कार गरिनेछैन ।

१४ (१) राज्यले धर्म, जाति, जात (वर्ण) लिङ्ग, जन्मस्थान वा यस्ता कुनै विषयको आधारमा कुनै नागरिकलाई भेदभाव गर्नेछैन ।

(२) तर राज्यले स्त्रीजाति वा बालकवर्गको निम्ति कुनै खास व्यवस्था गर्नसक्नेछ ।

१५ (१) जुनसुकै सरकारी पदमा काम लाउने वा नियुक्त गर्ने सम्बन्धमा सबै नागरिकहरूले समान अवसर पाउनेछन् ।

(२) तर कुनै अनुन्नत नागरिकवर्गले सरकारी नोकरीमा पर्याप्त स्थान पाएको छैन भन्ने राज्यको सम्मति भएमा तिनीहरूको निमित्त केही पद छुट्याई राख्ने प्रबन्ध राज्यले गर्न सक्नेछ ।

(३) यो धारामा लेखिएका कुनै कुराले पनि कुनै धार्मिक वा साम्प्रदायिक संस्थाको कार्यसम्बन्धी कर्मचारी अथवा त्यस सम्बन्धी शासक

नेपाली बैठक पुस्तकालय

समितिको सदस्यमा कुनै खास धर्म वा सम्प्रदायका मानिस हुनुपर्छ भन्ने नियम भएकोमा सो बमोजिम गर्न वा गराउन बाधा अड्काउ दिनेछैन।

१६ राज्यले सार्वजनिक हित वा शान्ति कायम राख्न वा राज्यको सुरक्षाको निमित्त आवश्यक शर्तमा नागरिकहरूलाई निम्नलिखित अधिकार दिलाउने छ—

(क) वाक् र प्रकाशन स्वतन्त्रता;

(ख) शान्तिपूर्वक, र विना हतियारको सम्मेलन, सभा गर्ने;

(ग) संस्था वा संघ खडा गर्ने;

(घ) नेपाल राज्यभर विनारोकटोक घुमफिरगर्ने;

(ङ) नेपाल राज्यभर जुनसुकै भागमा पनि निवास गर्ने र घरजम गर्ने;

(च) सम्पत्ति आर्जन गर्ने, भोग गर्ने, बेच बिखन गर्ने;

(छ) कुनै पेशा, रोजगार, उद्योग वा व्यापार गर्ने;

१७ राज्यले निश्चय दिलाउने व्यवस्थाः—

(१) कुनै व्यक्तिलाई पनि त्यस समयमा जारी रहेको कुनै ऐनविरुद्ध केही काम गरेमा बाहेक कुनै अपराधको दोषी ठहराइने छैन र अपराध गर्दा जारी रहेको ऐनले तोकेको भन्दा बढी दण्डसजाय दिइने छैन।

(२) कुनै व्यक्तिउपर त्यसै अपराधमा एकपटकभन्दा बढ्ता मुकदमा चलाइने र दण्डसजाय गरिने छैन।

(३) कुनै अपराधको बात लागेको मानिसलाई आफ्नोविरुद्ध साक्षी हुन करलाग्ने छैन।

१८ सार्वजनिक हितको निमित्त वा सार्वजनिक शान्ति कायम राख्नाको निमित्त वा राज्यको सुरक्षाको निमित्त सरकारले बनाएको ऐन वा नियमले स्थापित गरेको रीतबमोजिमबाहेक कुनै व्यक्तिको पनि ज्यान वा व्यक्तिगत स्वतन्त्रता हरिनेछैन।

१९ (१) मानिसको बेचबिखन र बेठ बेगार तथा यस्तै प्रकारका अरु जबर्जस्ती काम गराउन मनाही गरिएको छ। कसैले यसकोवर्खिलाप गरेको ठहरिए ऐनबमोजिम सजाय हुनेछ।

(२) यस धारामा उल्लेख गरिएका कुराहरुले लोकप्रयोजनको निमित्त काम अनिवार्य गर्नमा राज्यलाई बाधा अडकाउ हुनेछैन। यसो गर्दा धर्म, जाति, जात (वर्ण) वा वर्ग इत्यादि कुनै कुराको कारणबाट भेदभाव गरिने छैन।

२० १४ वर्षभन्दा कम उमेरका कुनै बालकलाई पनि कुनै कारखाना वा खानिको काममा लाउन वा अरु कुनै जोखिमी काममा भर्ना गर्न हुँदैन।

भाग ३

परिच्छेद १ — कार्यकारिणी अधिकार

२१ (क) राज्यको कार्यकारिणी अधिकार श्री ५ महाराजाधिराज र मौसुफको मन्त्रिमण्डललाई सुंपिएको छ। मौसुफले उक्त अधिकारबमोजिम काम गर्दा मन्त्रीहरुको सल्लाह ली यो ऐनअनुसार, स्वयं वा मौसुफको मातहतका कर्मचारीद्वारा गरिबक्सनेछ।

व्याख्या—श्री ५ महाराजाधिराजबाट गरिबक्सने भन्नाको मतलब श्री ५ बाट मन्त्री वा मन्त्रीहरुको सल्लाहबाट गरिबक्सने भन्ने सम्झनुपर्छ।

(ख) माथि दफा दफामा उल्लेख गरिएका कुराहरूलाई बाधा नपर्ने गरी नेपालको जङ्गीफौजको सर्वोच्च कम्याण्डर इन चीफको पद श्री ५ महाराजाधिराजमा व्यवस्थित रहेकोछ। उक्त पदसम्बन्धी काम कुराहरूको संचालन, ऐनबमोजिम नियमित हुनेछ

२२ (१) निम्नलिखित मुद्दामा कुनै अपराधको दोषी ठहरिएको कुनै व्यक्तिलाई दण्डसजाय माफी गर्ने, विलम्ब गर्ने, घटाउने वा बदलने वा मुल्तबी राख्ने अख्तियार श्री ५ महाराजाधिराजको हुनेछ—

...कुमार छापा सावधान
नेपाली ...

(क) सेनान्यायालय (कोर्ट मार्शल) ले दण्डसजाय गरेको

(ख) नेपालको कार्यकारिणी अधिकार लागू हुने विषयसम्बन्धी ऐनको विरोधमा गरेको अपराधमा दण्डसजाय दिइएको ;

(ग) ज्यानसजायको दण्ड भएको ।

(२) दफा (१) को उपदफा (क) मा उल्लेख गरिएका कुराहरूले नेपालको सशस्त्र सेनाको जुनसुकै अफिसरलाई ऐनले दिएको, सेनान्यायालयले गरेको दण्डादेश मुल्तवी राख्ने, माफी दिने वा बदल्ने अधिकारमा खलल गर्ने छैन ।

मंत्रिमण्डल

२३ (१) श्री ५ महाराजाधिराजको शासनसम्बन्धी गर्नुपर्ने कार्यसम्पादनमा सहायता सलाह दिन एक मंत्रिमण्डल रहनेछ, जसमा प्रधानमंत्री मुख्य हुनेछन् ।

(२) मंत्रीहरूले श्री ५ महाराजाधिराजलाई कुनै सलाह दिएकोछ, छैन ? र दिएको भए के सलाह दिए भन्ने कुरा कुनै अदालतमा पनि सोधिने छैन ।

२४ मंत्रिमण्डल सामूहिकरूपले श्री ५ महाराजाधिराजप्रति उत्तरदायी हुनेछ ।

२५ (१) नेपाल सरकारको कार्यकारिणीसम्बन्धी गैह्र काम श्री ५ महाराजाधिराजको नाममा गरिनेछ ।

(२) श्री ५ महाराजाधिराजको नाममा तयार भै कार्यान्वित गरिएका आडर उर्दीहरू र अरू अधिकारपत्र (सवाल सनद) हरू श्री ५ महाराजाधिराजबाट बक्सने नियमबमोजिम प्रमाणित गरिनेछ र यसरी प्रमाणित गरिएको आडर उर्दी वा अधिकारपत्र उचित हो होइन भन्ने कुरामा श्री ५ महाराजाधिराजबाट कार्यान्वित गरिबक्सेको वा तयार गराईबक्सेको आदेश वा अधिकारपत्र यो होइन भनी सवाल जवाफ गरिने छैन ।

(३) नेपाल सरकारको काम कार्यवाही अधिक सुगमतासाथ चलाउन र सो काम मन्त्रीहरूमा बाँड्नानिमित्त श्री ५ महाराजाधिराजबाट नियम र आदेश बनाइबक्सनेछ ।

२६. प्रधान मंत्रीको कर्तव्यः—

(क) नेपालको शासनसम्बन्धी बिषयहरूमा मंत्रिमण्डलले गरेका निर्णयहरू सबैं श्री ५ महाराजाधिराजछेउ जाहेर गर्ने

(ख) नेपालका शासनसम्बन्धी विषयहरूमा श्री ५ महाराजाधिराजबाट मागिबक्सेको हाल खबर मौसुफमा पेश गर्ने

(ग) एक मंत्रीले निर्णय गरिसकेको तर मंत्रिमण्डलले विचार नगरेको कुनै विषय श्री ५ महाराजाधिराजबाट मंत्रिमण्डलमा विचार गराउन चाहिबक्सेमा सो मन्त्रिमण्डलमा पेश गर्ने ।

आर्थिकविषयको कार्यप्रणाली

२७ श्री ५ महाराजाधिराजबाट हरेक आर्थिक वर्षको लागि नेपाल सरकारको अनुमान गरिएको आमदानी खर्चको एकविवरण तयार गराइबक्सनेछ । यो विवरणलाई वार्षिक आर्थिकविवरण वा बजेट भनिनेछ ।

२८ यो विवरण श्री ५ महाराजाधिराज र मौसुफका मंत्रिमण्डलबाट मन्जुर भए पछि सुनिश्चित हुनेछ ।

परिच्छेद २—व्यवस्थापिकाधिकार (ऐन बनाउने अधिकार)

२९. (१) जुनसुकै समयमा पनि श्री ५ महाराजाधिराजबाट, मन्त्रिमण्डलको सल्लाह अनुसार तत्काले केही गर्नुपर्ने परिस्थिति परिआयो भन्ने संझिबक्से आवश्यक अर्डिनेन्स जारी गर्न सकिबक्सनेछ

(२) यो नियमअनुसार जारी भएको अर्डिनेन्स मुलुकमा जारी भएका अरू ऐनसरह हुनेछ तर यस्ता हरेक अर्डिनेन्स—

...कार ... बैठक ...

(क) अब उप्रान्त बन्ने विधानमुताविक रीतपूर्वक बनाइएको व्यवस्थापिका सभाको बैठक बसेको ३ महीना पुगेपछि खारीज हुने छन् ।

(ख) श्री ५ महाराजाधिराजबाट उक्त अर्डिनेन्स मन्त्रिमण्डलको सल्लाहले जैले पनि खारेज हुन शक्तछ

परिच्छेद ३ न्यायप्रवन्ध

३० (१) प्रधानन्यायालय मुलुकको सर्वोच्च न्यायालय हुनेछ । त्यसमा एक प्रधान न्यायाधीश र श्री ५ महाराजाधिराजबाट मन्त्रिमण्डलको सल्लाहबमुजिम तोकिबक्से जति अरू न्यायाधीशहरू रहनेछन् ।

(२) प्रधान न्यायालयका प्रधान न्यायाधीश र हरेक न्यायाधीश श्री ५ महाराजाधिराजबाट, मन्त्रिमण्डलको सल्लाहले भर्ना गरिबक्सने छ र ६५ वर्षको उमेर नपुगुन्ज्याल तिनीहरु पदमा रहनेछन् ।

प्रधान न्यायाधीशबाहेक अरू न्यायाधीश भर्ना गर्दा प्रधान न्यायाधीशसँग सल्लाह लिइनेछ।
न्यायाधीशले श्री ५ महाराजाधिराजका हजूरमा आफ्नो हस्ताक्षरको पत्रलेखी पदत्याग गर्न पाउनेछन् ।

(३) नेपालको नागरिक नभै र (क) कमसेकम १० वर्षसम्म नेपालमा कुनै इन्साफ गर्ने पदमा बहाल नभै वा

(ख) कमसेकम १० वर्षसम्म प्रधान न्यायालयमा वकिल नभै कुनै व्यक्ति पनि प्रधान न्यायालयको प्रधान न्यायाधीश वा न्यायाधीशको पदलाई योग्य मानिने छैन ।

* "तर प्रधान न्यायालयका प्रधान न्यायाधीश वा न्यायाधीशहरूको पदमा नियुक्त गर्न लायक नेपालका नागरिक नपाइएको अवस्थामा गैरनागरिक पनि नियुक्त हुनेछन्" ।

(४) प्रधान न्यायालयका प्रधान न्यायाधीश र अरू न्यायाधीशहरुले श्री ५ महाराजाधिराजबाट मन्त्रिमण्डलको सल्लाह अनुसार तोकिबक्सेको तलब पाउनेछन् । निजहरू भर्ना भएपछि निजहरुलाई मर्का पर्ने गरी निजहरुका नियुक्ति शर्तहरू बदलिने छैनन् ।

(५) प्रधान न्यायालयका प्रधान न्यायाधीश वा कुनै न्यायाधीश खराब आचरणको वा अयोग्य ठहरिएमा मन्त्रिमण्डलको कमसेकम तीनखण्डको दुइखण्ड बहुमतले निजलाई खारिज गरियोस् भन्ने राय श्री ५ महाराजाधिराजका हजूरमा दिएमा मौसुफको आज्ञाले मात्र निजहरू आफ्ना पदबाट खारिज हुने छन् । नत्र हुने छैनन् ।

३१ मामिला मुकद्दमासम्बन्धी कागतपत्र मिसिल राखने अड्डा प्रधान न्यायालय हुनेछ, न्यायालयको अवहेलनासम्बन्धी सजाय गर्ने अधिकार र उक्त अड्डाको सबै अखतियार यस प्रधानन्यायालयको हुनेछ ।

३२ प्रधान न्यायालयको अधिकार र कार्यप्रणाली ऐनबमोजिम नबदलेसम्म साबिकबमोजिम रहनेछ ।

परिच्छेद ४ — नेपालका नियन्त्रक (कन्ट्रोलर) महालेखा परीक्षक (अडिटर जनरल)

३३ (१) नेपालमा एक नियन्त्रक–महालेखापरीक्षक रहनेछन् जसलाई श्री ५ महाराजाधिराजबाट मन्त्रिमण्डलको सल्लाह अनुसार भर्ना गरिबक्सनेछ ।

---

* २००८ साल आषाढ ८ गते थप भएको

(२) नियन्त्रक महालेखापरीक्षकको तलब र नोकरीको अरु शर्त प्रधान न्यायालयको न्यायाधीशसरह हुनेछ ।

३४ नेपाल सरकारका स्याहासेस्ता, हरहिसाब श्री ५ महाराजाधिराजका स्वीकृतिसहित नियन्त्रक महालेखापरीक्षकले तोकेको रूपमा राखिनेछ ।

३५ नेपाल सरकारको स्याहासेस्ता हरहिसाबसम्बन्धित नियन्त्रक महालेखापरीक्षकको रिपोर्ट श्री ५ महाराजाधिराजका हजूरमा पेश गर्नुपर्छ ।

भाग ४

३६ (१) मुलुकी ऐन, अभिलेख (रेकर्ड) र न्यायसम्बन्धी कारबाइलाई नेपाल भरमुलुकमा पूर्ण विश्वास र सन्मान दिइनेछ ।

(२) नेपालका अदालतहरूले गरेका अन्तिम फैसला वा आदेश ऐनबमोजिम नेपाल भरमुलुकमा जहाँसुकै पनि कार्यान्वित हुनेछ ।

भाग ५

३७ नेपालको निमित्त एक पबलिक सर्भिस कमिशन (लोकसेवा योग) रहनेछ । त्यसमा एक सभापति र श्री ५ महाराजाधिराजबाट तोकिबक्सेका जति अरू सदस्य रहनेछन् ।

३८ मन्त्रिमण्डलका सल्लाहअनुसार श्री ५ महाराजाधिराजबाट पब्लिक सर्भिस कमिशनका सभापति र अरू सदस्यहरू भर्ना गरिबक्सनेछ

३९ पब्लिक सर्भिस कमिशनका सभापति र सदस्यहरूको तलब र नोकरीका शर्तहरू प्रधान न्यायालयका न्यायाधीशहरू सरह हुनेछन् ।

४० (१) नेपाल सरकारका सबै जागीरमा भर्नाका निमित्त जाँच गर्नु पब्लिक सर्भिस कमिशनको कर्तव्य हुनेछ ।

(२) देहायका विषयमा पब्लिक सर्भिस कमिशनको सल्लाह लिनुपर्दछः—

(क) निजामती दर्जा र नोकरीमा भर्ना गर्ने तरीकासंबन्धी सबै विषयहरूमा

(ख) निजामती नोकरी र पदहरूमा नियुक्त गर्ने र सरुवा बढुवा गर्ने सिद्धान्तमा र उक्त नियुक्ति र सरुवा बढुवासम्बन्धी उम्मेदवारको योग्यताको विषयमा;

(ग) नेपाल सरकारको निजामती नागीरदारको अनुशासनसम्बन्धी सबै विषय र यससम्बन्धी स्मृतिपत्र बिन्तिपत्र उजुरी वा निवेदनपत्रसमेत सबै विषयमा;

र सरसल्लाहको निमित्त पेश गरिएको र श्री ५ महाराजाधिराजबाट सल्लाह मागिबक्सेको, जुनसुकै विषयमा सल्लाह दिनेकाम पब्लिक सर्भिस कमिशनको हुनेछ ।

तर श्री ५ महाराजाधिराजबाट यस विषयमा साधारण तवरसँग वा विशेषतः अमुक विषयहरु वा अमुक परिस्थितिमा पब्लिक सर्भिस-कमिसन सँग सल्लाह लिन आवश्यक छैन भनी नियमद्वारा तोकिबक्सेमा सोबमोजिम हुनेछ ।

भाग ६

निर्वाचन (चुनाउ)

४१ नेपालको निमित्त एक विधान बनाउने विधानपरिषद्को निर्वाचन गर्नालाई सकेसम्म चाँडै उचित परिस्थिति सिर्जना गर्नु अन्तरिम सरकारको ध्येय हुनेछ ।

४२ (१) निर्वाचनको निमित्त मताधिकारीहरूको नामावली तयार गर्ने कामको रेखदेख, नियन्त्रण र निर्देश गर्न, निर्वाचन गराउन, निर्वाचन-सम्बन्धी शंका र मुद्दा हेर्न, निर्वाचन अदालत नियुक्त गर्ने अधिकार दिई एक आयोग खडा गरिनेछ (जसलाई यस ऐनमा निर्वाचन आयोग भनिएको छ)

(२) निर्वाचन आयोगमा एक प्रधान निर्वाचनअफिसर र श्री ५ महा-राजाधिराजबाट मन्त्रिमण्डलको सल्लाहअनुसार समय समयमा तोकि-

बक्सेबमोजिमको अरु निर्वाचनअफिसरहरु हुनेछन् । प्रधान निर्वाचनअफिसर र अरु निर्वाचन अफिसरहरू श्री ५ महाराजाधिराजबाट मंत्रिमण्डलको सल्लाहअनुसार नियुक्त गरिबक्सनेछ ।

(३) निर्वाचन अफीसरहरुको नोकरीको म्याद र शर्तहरू श्री ५ महाराजाधिराजबाट तयार गराइबक्सेको नियमबमोजिम हुनेछ ।

तर प्रधान निर्वाचन अफीसर र अरू निर्वाचन अफीसरहरु प्रधानन्यायालयका न्यायाधीश जुन अवस्थामा र जुन रीतले खारीज हुन्छन् सोहीबमोजिम बाहेक खारीज हुनेछैनन् । भर्ना भएपछि निजहरुलाई मर्का पर्ने गरी निजहरूको नोकरीको शर्तहरू बदलिने छैन ।

४३ यस निर्वाचनको निमित्त हरेक निर्वाचनक्षेत्रलाई एक सामान्य मताधिकारीको नामावली हुनेछ र धर्म, जाति, जात (वर्ण) लिङ्ग इत्यादिको भेद भावमा कुनै मानिसको नाम उक्त नामावलीमा चढाउन नपाउने हुने छैन ।

४४ यो निर्वाचन वयस्क (बालिग) मताधिकारको आधारमा हुनेछ अर्थात् श्री ५ महाराजाधिराज र मन्त्रिमण्डलबाट तोकिएको मितिमा कमसेकम २१ वर्ष उमेर पुगेका र निर्वाचन नियममुताबिक निर्वाचनक्षेत्रमा नबस्ने, मगजबिग्रेका, अपराधी वा गैरकानूनी अनाचार गरेबापत अयोग्य ठहरिएका बाहेक सबै नेपालका नागरिकको नाम सो नामावलीमा दर्ता गर्न योग्य हुनेछ ।

४५ यस ऐनको हदभित्र रही श्री ५ महाराजाधिराज र मन्त्रिमण्डलबाट निर्वाचनमताधिकारीको नामावली तयार गर्ने, निर्वाचन क्षेत्रको सीमाना तोक्ने र विधानपरिषद् उचित तवरले खडा गर्ने समेत कामको निमित्त आवश्यक ऐनसवालहरु बनाइनेछन् ।

४६ (क) यस ऐनबमोजिम निर्वाचनक्षेत्रहरुको सीमाना तोक्ने कुनै ऐन वा नियम न्यायपूर्ण हो होइन भन्ने कुराको सवाल कुनै अदालतमा गर्न पाइनेछैन ।

(ख) श्री ५ महाराजाधिराज र मन्त्रिमण्डलले बनाएको नियममा लेखिएको रीतबमोजिम र तोकिएको अफीसर छेउबाहेक निर्वाचन सम्बन्धी उजूर लाग्ने छैन ।

भाग ७

संवत् २००४ (सन् १९४८)को नेपाल सरकार वैधानिक कानून खारिज गरिएको छ ।

सल्लाहकार सभा सचिवालय
गैलरी बैठक सिंहदरबार

The Interim Government of Nepal Act.

Printed By:-
Government Press, Nepal.

The Interim Government of Nepal Act

In pursuance of Sec 15 of Interim Govt. of Nepal, Third Amendment, Act, 2010, the Interim Govt. of Nepal Act is hereby published for general information.

PREAMBLE

WHEREAS by his Proclamation dated February 18, 1951, His Majesty the King of Nepal expressed his desire and resolve that his people should thenceforth be governed according to the provisions of a Democratic Constitution framed by a Constituent Assembly, elected by them:

AND WHEREAS by the same Proclamation His Majesty the King of Nepal had expressed his desire and resolve that until such constitution was framed, there should be a Council of Ministers to aid and advise him in the exercise of his functions:

AND WHEREAS by the same Proclamation His Majesty the King of Nepal had constituted and appointed a Council of Ministers to aid and advise him in the exercise of his functions:

AND WHEREAS, it is necessary that during this interim period the Interim Government should function according to a Constitution and certain rules and principles:

NOW, THEREFORE, His Majesty the King of Nepal, on the advice of his Council of Ministers, is accordingly pleased to ordain and promulgate the following Act.

Part I

1. Short title and commencement:— (1) This Act shall be called the Interim Government of Nepal Act.

(2) It shall come into force immediately *

2. Interpretation:— The Nepal laws (Interpretation) Act shall apply in the interpretation of this Act.

Part II

Directive Principles of State Policy

3. Application of the provisions of this part. (1) The provisions of this part shall not be enforceable by any Court in Nepal; and no Nepal law, whether enacted before or after the commencement of this Act, and no rule or order made under any such law , shall be deemed to be invalid by reason only that it is inconsistent with the provisions of this part.

(2) Subject to the provisions of sub-section (1), the principles laid down in the provisions of this part shall be treated by the Government as being fundamental in the governance of the country; and it shall be the duty of the Government to apply the said principle in adapting the existing Nepal laws as early as possible, as well as in framing laws hereafter.

4. Social order:— The Government shall strive to promote the welfare of the people by securing and protecting as effectively as it may, a social order in which justice, social, economic and political shall inform all the institutions of the National life.

* 29th Chaitra, 2007.

5. Social conditions for citizens:— The Government shall, in particular, direct its policy towards securing:

(a) that the citizen, men and women equally, have the right to an adequate means of livelihood;

(b) that the ownership and control of the material resources of the community are so distributed as best to subserve the common good;

(c) that the operation of the economic system does not result in the concentration of wealth and means of production to common detriment;

(d) That there is equal pay for equal work for both men and women;

(e) That the health and strength of workers, men and women, and the tender age of children are not abused and that citizens are not forced by economic necessity to enter avocations unsuited to their age or strength;

(f) That childhood and youth are protected against exploitation and against moral and material abandonment.

6. Village Panchayats:— The Government shall take steps to organise village panchayats and endow them with such powers and authority as may be necessary to enable them to function as units of self-Government.

7. Unemployment, old age, sickness, etc:— The Government shall, within the limits of its economic capacity and development, make effective provision for securing the right to work, to education and to public assistance in cases of unemployment, old age, sickness and disablement, and in other cases of undeserved want.

8. Condition of work & maternity relief:— The Government

shall make provision for securing just and humane conditions of work and for maternity relief.

9. Living wage, decent standard of life, etc:— The Government shall endeavour to secure, by suitable legislation or economic organization or in any other way, to all workers, agricultural, industrial or otherwise, work, a living wage, conditions of work ensuring a decent standard of life and full enjoyment of leisure and social and cultural opportunities, and, in particular, the Government shall endeavour to promote cottage industries on any individual or co-operative basis in rural areas.

10. Civil code:— The Government shall endeavour to secure for the citizen a uniform civil code throughout Nepal.

11. Weaker sections:— The Government shall promote with special care the educational and economic interests of the weaker sections of the people, and shall protect them from social injustice and all forms of exploitation.

12. Protection of monuments:- It shall be the obligation of the Government to protect every monument or place or object of artistic or historic interest from spoliation, disfigurement, destruction, removal, disposal or export, as the case may be.

13. International relations:— The Government shall endeavour to:

(a) Promote international peace and security;

(b) maintain just and honourable relations between nations;

(c) foster respect for international law and treaty obligations in the dealings of organized peoples with one another; and

(d) encourage settlement of international dispute by arbitration.

14. Equality before Law:— The Government shall not deny to any person equality before the law or the equal protection of the laws within the territory of Nepal.

15. Discrimination on grounds of religion, race, caste, sex, etc. (1) The Government shall not discriminate against any citizen on grounds only of religion , race, caste, sex, place of birth or any of them.

(2) Nothing in this section shall prevent the Government from making any special provision for women and children.

16. Equality of opportunity:— (1) There shall be equality of opportunity for all citizens in matters relating to employment or appointment to any office under the Government.

(2) Nothing in this Section shall prevent the Government from making any provision for the reservation of appointments or posts in favour of any backward class of citizens, which, in the opinion of the Government, is not adequately represented in the service under the Government.

(3) Nothing in this Section shall affect the operation of any law which provides that the incumbent of an office in connection with the affairs of any religious or denominational institution or any member of the governing body thereof shall be a person proffessing a particular religion or belonging to a particular denomination.

17. Fundamental Principles of law:— Fundamental principles of law:—

(1) No tax shall be levied or collected except under the authority of law.

(2) Subject to the laws for the time being in force, all citizens shall have the right.

(a) to freedom of speech and expression;

(b) to assemble peaceably and without arms;

(c) to form associations and unions;

(d) to move freely throughout the territory of Nepal;

(e) to reside and settle in any part of Nepal;

(f) to acquire, hold, and dispose of property;

(g) to practise any profession or to carry on any occupation, trade, or business.

18. Rule of Law:— The Government shall ensure that:—

(1) No person is convicted of any offence except for violation of law in force at the time of the commission of the act charged as an offence, nor is subjected to a penalty greater than that which might have been inflicted under the law in force at the time of the commission of the offence.

(2) No person is prosecuted and punished for the same offence more than once.

(3) No person accused of any offence is compelled to be a witness against himself.

19. Personal liberty:— No person shall be deprived of his life or personal liberty except according to procedure established by law or rules made by Government for the public goods, or for the maintenance of public order or the security of the State.

20. Traffic in human beings, beggary:— Traffic in human beings and beggars and other similar forms of forced labour shall be prohibited and any contravention of this provision shall be an offence punishable in accordance with law.

(2) Nothing in this Section shall prevent the Government from imposing compulsory service of public purposes, and in imposing such service the Government shall not make

any discrimination on grounds only of religion, race, caste or class or any of them.

21. Children:— No child below the age of fourteen years shall be employed to work in any factory or mine or engaged in any other hazardous employment.

Part III

Chapter I-The Executive.

22. Executive Power exercisable by King, Minister and others.

(1) The executive power of the State vesting in the King shall be exercisable by him either directly or through ministers or other officers subordinate to him;

Provided that nothing in this section shall be constru-ed as affecting the validity and operation of any Nepal law conferring powers and functions upon authorities subordinate to the King.

(2) without prejudice to the generality of the foregoing provision, the Supreme Command of the Defence Forces of Nepal shall be vested in the King

23. Grant of Pardons reprieves etc:— (1) The Government shall have power to grant pardons, reprieves, respites, or remissions of punishment, or to suspend, remit or commute the sentence of any person convicted of any offence by any Court in Nepal or by a Court Martial.

(2) Nothing in sub-section (1) shall affect the power conferred by law on any officer of the Armed Forces of Nepal to suspend, remit or commute a sentence passed by a Court Martial.

Council of Ministers.

24. Council of Ministers:— (1) There shall be a Council of

Minitters with the Prime Minister at the head, to aid and advise the King in the exercise of his functions.

(2) The question any, and, if so, what, advice was tendered by Ministers to the King, shall not be enquired into any Court.

25. Appointment and tenure of ministers:— (1) The Prime Minister shall be appointed by the King and the other ministers shall be appointed by the King, on the advice of the Prime Minister.

(2) The ministers shall hold office during the pleasure of the King.

(3) The Council of Ministers shall be collectively responsible for the advice tendered to the King.

26. Executive action to be expressed to be taken in the name of Govt. (1) All executive action of the Government of Nepal shall be expressed to be taken in the name of Government.

(2) Orders and other instruments made and executed in the name of the Government shall be authenticated in such manner as may be specified in rules to be made by the Government, and the validity of an order or instrument, which is so authenticated, shall not be called in question on the ground that it is not an order or instrument made or executed by the Government.

(3) Rules Making Power:— The Government shall make, rules and instructions for the more convenient transaction of the business of the Government of Nepal, and for the allocation among the ministers of the said business.

27. Duty of Prime Minister:— It shall be the duty of the Prime Minister—

(a) to communicate to the King all decisions of the Council of Ministers relating to the administration of the affairs of Nepal;

(b) to furnish such information relating to the administration of the affairs of Nepal as the King may call for; and

(c) if the King so requires, to submit for the consideration of the Council of Ministers any matter on which a decision has been taken by a Minister but which has not been considered by the Council.

Procedure in financial matters.

28. Annual financial Statement (Budget):— The Government shall, in respect of every financial year, cause to be prepared a statement of the estimated receipts and expenditure of the Government of Nepal for that year. This statement shall be known as the Annual Financial Statement (Budget).

29. Passing of the Annual financial Statement:— The annual financial statement shall be laid before the Advisory Assembly and the Assembly shall have power to discuss and vote upon any demand or grant or exceptional grant.

Provided that nothing in this section shall be deemed to entitle the Advisory Assembly to consider the demand for His Majesty the King's Privy Purse or matters connected therewith.

Provided further that the provisions of sections 56, 57, 58. shall be aplicable to all considerations under this section.

Chapter II- Legislative powers.

30. Legislative power of the King:— For the avoidance of doubt, it is hereby declared and affirmed that, notwithstanding anything contained in any Nepal law or in any judgment of any Court, the King has and continues to have sovereign and plenary powers to make laws for the peace, order, and good government of Nepal.

31. Legislation initiated by the Council of Ministers:— (1) In enacting laws for the peace, order and good government of Nepal, the King may act on the advice of the Council of Ministers, in accordance with the provisions of this section.

(2) It shall be lawful for the Council of Ministers to submit a Bill for the consideration of the King.

(3) The King may assent to a Bill submitted to him under sub-section (2), or he may withhold his assent thereto, or he may return the Bill with a message requesting that the Council of Ministers will reconsider the Bill or any specified provisions thereof, and, in particular, consider the desirability of introducing any such amendment as he may recommend, and the Council of Ministers shall reconsider the Bill accordingly.

(4) If the King assents to any Bill so submitted, the Bill shall become law and have effect accodingly.

(5) This section shall have effect subject to the provisions of Chapter IV.

Provided that it shall be lawful for the Council of Ministers to submit, for the consideration of the King, a Bill which has not been considered and approved of by the Advisory Assembly—

(i) if no Advisory Assembly has been constituted under the provisions of Chapter IV; or

(ii) if the Advisory Assembly constituted under the provisions of Chapter IV is not in session and the Council of Ministers consider that it is necessary, in the public interest, immediately to enact a law as proposed in the Bill.

Chapter III- Judiciary.

32. Pradhan Nyayalaya:— (1) There shall be a Pradhan Nyayalaya.

(2) The constitution, powers and functions of the Pradhan Nyayalaya shall be as determined by law.

Chapter IV- The Advisory Assembly General.

33. Constitution:— (1) There shall be constituted an Advisory Assembly for Nepal consisting of so many members as His Majesty the King may determine, who will be selected by His Majesty the King from qualified citizens of Nepal, and, of all the members of the Council of Ministers, Ministers of State and Deputy Ministers as its ex-officio members.

(2) The Advisory Assembly shall cease to exist on the formation of a Constituent Assembly.

34. Selection of members:— The non-official members shall be selected, as far as possible, as representatives of various areas, classes and interests of Nepal.

35. Qualifications:— A person shall not be qualified to be selected as a Member of the Advisory Assembly unless he—

(a) is a citizen of Nepal;

(b) is not less than 25 years of age; and

(c) does not posses any disqualification as described in the next section.

36. Disqualifications:— (1) A person shall be deemed to be disqualified for selection as a member of the Advisory Assembly, if he-

(a) holds any office of profit under the Nepal Government;

(b) is convicted or found guilty of any offence involving moral turpitude or corrupt or illegal practice and.

(c) is of unsound mind.

For the purpose of this Section a person shall not be deemed to hold an office of profit under the Government of Nepal by reason only that he is a member of the council of Ministers of Nepal or is a Minister of State or a Deputy Minister.

(2) No one shall be deemed to be a member of the Advisory assembly till he has taken the oath of office.

37. Vacation of Seat:— (1) A member of the Advisory Assembly shall be deemed to have vacated his seat if—

(a) he tenders his resignation in his own hand-writing to the Speaker of the Advisory-Assembly;

(b) he becomes subject to a disqualification mentioned in Sec 36.

(c) he absents himself from all the sittings of the Assembly for a period of 25 days without the permission of the Assembly.

In computing this period of 25 days, no account shall be taken of any period during which the Assembly was prorogued or has abjourned for more than four consecutive days.

(2) If any question arises as to whether a member of the Assembly has become subject to any of the disqualification mentioned in Sec 36. the question shall be referred for the decision of His Majesty the King and his decision shall be final.

38. Salary and allowances of members:— The salary and allowances of the members of the Assembly shall be as fixed by the King

39 If a person sits or votes as a member of the Advisory Assembly before he has taken an oath or affirmation or when he knows that he is not qualified or that he is disqualified for membership thereof, he shall be liable in respect of each day on which he sits or votes, to a penalty of Moru 100 to be recovered from him as a debt due to Government.

नेपाली बैंक लिमिटेड

40. The right of filling any vacancy in the Assembly shall vest in His Majesty the King.

OFFICERS OF THE ASSEMBLY

41. Election of Speaker and Deputy speaker:— Under the presidentship of a member or any other person so nominated by the King, the Advisory Assembly shall at its first meeting choose two members to be respectively Speaker and Deputy Speaker thereof and so often as the office of Speaker or Deputy Speaker becomes vacant, the Assembly shall choose another member to be the Speaker or Deputy Speaker as the case may be. The electiom of the Speaker and the Deputy

Speaker shall be made by a majority vote and the ex-officio members shall not be entitled to seek election to these posts.

42. Vacation of office of Speaker and Deputy Speaker:— The Speaker or Deputy Speaker of the Aseembly—

(a) shall vacate his office if he ceases to be a member of the Assembly;

(b) may at any time, by writing under his hand addressed to His Majesty the King, resign his office; and.

(c) may be removed from his office by a resolution of the Assembly passed by two-third majority vote.

43. Absence of Speaker or Deputy Speaker:— (1) While the office of Speaker is vacant, the duties of the office shall be performed by the Deputy Speaker, or if the office of Deputy Speaker is also vacant, by such member of the Assembly as His Majesty the King may appoint for the purpose.

(2) In any sitting of the Assembly, the Deputy Speaker shall in the absence of the Speaker act for the Speaker and if the Deputy Speaker is also absent then a person selected by the assembly according to rules shall perform such functions of the Speaker.

44. Speaker's, Deputy Speaker's right of vote:— The speaker, or the Deputy Speaker, any other member when he is acting for the Speaker, shall have no right to vote in the first instance but may exercise a casting vote in the case of equality of votes.

45. Speaker, Deputy Speaker not to sit when resolution about their removal is under consideration:— When a resolution to remove the Speaker is under consideration in the Assembly, then the Speaker and when a resolution o remove the De-

puty Speaker is under consideration then the Deputy Speaker, shall not attend the meeting of the Assembly.

46. Salary and allowances of Speaker, Deputy Speakek:— The salaries and allowances of Speaker and the Deputy Speaker shall be as fixed by the King.

Summoning of the Assembly and its session

47. Summoning of the Assembly:— (1) The Advisory Assembly shall be summoned at least twice in every year, and six months shall not intervane between its last sitting in one session and the date appointed for its first sitting in the next session.

(2) Subject to the provisions of sub-section (1) above, His Majesty the King may from time to time—

(a) summon the Advisory Assembly to meet at such time and place as he thinks fit, and

(b) prorogue the Assembly.

48. King's address to Assembly:— At the commencement of every session of the Advisory Assembly, His Majesty the King shall address it and inform it of the causes of its summons.

49. King's message to Assembly:— (1) His Majesty the King may address the Advisory Assembly and for that purpose require the attendance of members;

(2) His Majesty the King may send messages to the Advisory Assembly, whether with respect to a matter pending before the Assembly or otherwise, and the Advisory Assembly shall by all convenient despatch consider any matter required by the message to be taken into consideration.

Conduct of Business

50. Oaths of members:— Every member of the Advisory Assembly shall, before taking his seat, make and subscribe before His Majesty the King or some person appointed in that behalf by him, an oath or affirmation according to the form set out for the purpose in the first Schedule,

51. Decision by majority vote:— (1) Save as otherwise provided in this Act, all questions at any sitting of the Assembly shall be determined by a majority of votes of the members present and voting, other than the Speaker or the person acting as Speaker.

(2) No proceeding in the Assembly shall be held to be invalid on account of any vacancy in the membership thereof or it being discovered subsequently that some person who was not entitled so to do, sat or voted or took part in the proceedings.

Quorum (3) The quorum to constitute a meeting of the Assembly shall be 25 members.

(4) If at any time during a meeting of the Assmbly there is no quorum, it shall be the duty of the Speaker, or the person acting as such, either to adjoum the Assembly or to suspend the meeting until there is a quorum.

Special previleges of the members.

52. Freedom of speech:— (1) Subject to the provisions of this Act and to the rules and standing orders regulating the procedure of the Assembly, there shall be freedom of speech in the Assembly;

(2) No member of the Assembly shall be liable to any proceedings in any court in respect of anything said or any

vote given by him in the Assembly or any Committee thereof, and no person shall be so liable in respect of the publication by or under the authority of the Assembly of any report, paper, votes, or proceedings.

Powers of the Advisory Assembly.

53. Discussions Exceptions— The Advisory Assembly may discuss any matter connected with the legislative and executive functions of the Government, save.

(a) any question or matter the discussion of which might affect the friendly relations of the Government of Nepal with any foreign power ;

(b) any question regarding the person or personal conduct of His Majesty the King or a member of the Royal family ;

(c) any matter, the disclosure of which will not be in public interest such as the movements and postings of the troops;

(d) any motion expressing censure of or want of confidence in any Minister or the Cabinet as a whole.

54. Voting upon Bills :— It shall be necessary for the promulgation of any law to get it discussed and voted upon in the Advisory Assembly before obtaining the approval of His Majesty the King.

55. Questions :— Any member of the Assembly may put questions regarding any matters connected with the legislative or executive functions of the Government of Nepal except on the subjects excluded in section 53.

56. Non-official Bill or resolution— Any member of the Assembly may, with the permission of the Speaker and in accordance with the rules of procedure of the Assembly, move a bill or a resolution for the consideration of the Assembly.

57. King 's refusal to assent :— His Majesty the King may, in his discretion, refuse to give his assent to any bill or resolution passed by the Assembly or may return it to the Assembly for such changes or amendments as he may deem fit.

58. Certification by King :— If any Government bill or resolution is rejected by the Assembly or if the Assembly does not accept the changes or amendments suggested by his Majesty the King and if His Majesty the King consider that bill or their changes or amendments to be in public interest, he may certify the said Bill or their changes or amendments to have been passed by the Assembly.

59. Rule making :— His Majesty the King may make rules for regulating, subject to the provisions of this Act, the procedure and the conduct of business of the Asembly.

Chapter V-comptroller & Auditor General of Nepal.

60. Appointment, Salary :— (1) There shall be a Comptroller and Auditor Ganeral of Nepal who shall be appointed by the Government.

(2) The salary and other conditions of service of the Comptroller and Auditor General will be the same as those of the Judge of the Pradhan Nyayalaya

61. Forms of accounts:— The accounts of Nepal Government shall be kept in such form as the comptroller and the Auditor General of Nepal may, with approval of the King, prescribe.

62 Reports:— The reports of the Comptroller and Auditor General of Nepal relating to the accounts of the Nepal Government shall be submitted to the King.

Part IV

63. Public Acts, records, Judicial Proceedings:— (1) Full faith and credit shall be given throughout the territory of Nepal to public Acts, records and judicial proceedings of the country.

(2) Final judgement or order delivered or passed by Civil Courts in Nepal shall be capable of execution anywhere in Nepal according to law.

Part V

64. Public Service Commission:— There shall be a Public Service Commission for Nepal consisting of a Chairman and so many other members as the King may prescribe.

65. Appointment:— The chairman and other members of the Public Service Commission shall be appointed by the Government.

66. Salary, conditions of Services:— The salary and other conditions of service of the Chairman and members of the Public Service Commission shall be the same as for the Judges of the Pradhan Nyayalaya.

67. Duties:— (1) It shall be the duty of the Public Service Commission to conduct examinations for appointment to all services of Nepal Government.

(2) The Public Service Commission shall be consulted—

(a) on all matters relating to methods of recruitment to Civil Services and for civil posts;

(b) on the principles to be followed in making appointments to Civil Services and posts and in making promotions and transfers from one service to another and on the suitability of candidates for such appointments, promotion or transfers;

(c) on all disciplinary matters affecting a person serving under the Government of Nepal in a civil capacity, including memorials or petitions relating to such matters, and it shall be the duty of the Public Service Commission to advise on any matter so referred to it and on any other matter which the King may refer to it,

Provided that the King may make regulations specifying the matters in which either generally or in any particular class of cases or in any particular circumstances, it shall not be necessary for a Public Servise Comission to be consulted.

Part VI.

Elections.

68. Early elections :— The aim of the Interim Government shall be to create conditions, as early as possible, for holding elections for the Constituent Assembly which will frame a Constitution for Nepal.

69. Commission:— (1) The superintendence, direction and control of the preparation of the electoral rolls for, and the con duct of, these elections, including the appointment of Election tribunals for the decision of doubts and disputes arising out of or in connection with these elections shall be vested in a Commission (referred to in this Act as the Election Commission.)

(2) The Election Commission shall consist of the Chief Election Commissioner and such number of other Election Commissioners, if any, as the King, under the advice of his Ministers, may from time to time fix, and the appointment of the Chief Election Commissioner and other Election Commissioners shall be made by the King, under the advice of his Ministers.

॥ श्रीः ॥

०५११९१०
९१२०

नेपाल अन्तरीम शासन विधान

गोरखापत्र छापाखानामा छापिएको
संवत् २०११ साल

—०—

(नेपाल अन्तरीम शासन विधान, तेस्रो संशोधन, २०१० को दफा २५ बमोजिम मिलाई प्रकाशित गरिएको)

नेपाल अन्तरीम शासन विधान

[redacted]

प्रस्तावना

श्री ५ महाराजाधिराजबाट संवत् २००७ साल फाल्गुन ७ गतेको घोषणाद्वारा अबदेखि हाम्रा प्रजाको शासन उनीहरुले आफैले रोजेको विधान परिषद्ले बनाएको प्रजातन्त्रात्मक विधानअनुसार हुनुपर्छ भन्ने इच्छा र दृढ संकल्प प्रकट गरिबक्सेको—

र उक्त विधान तयार नभएसम्म मौसूफलाई शासन काममा सहायता र सल्लाह दिन एक मन्त्रिमण्डल स्थापित हुनुपर्छ भन्ने इच्छा र दृढ संकल्प त्यही घोषणाद्वारा प्रकट गरिबक्सेको—

र उपर्युक्त घोषणाद्वारा मौसूफका कार्यसम्पादन गर्नामा मौसूफलाई सहायता र सल्लाह दिन एक मन्त्रिमण्डल निर्मित तथा नियुक्त गरिबक्सेको—

र यस अन्तरकालीन समयमा अन्तरिम सरकारले एक कुनै विधान र निश्चित नियम र सिद्धान्तबमोजिम काम गर्नुपर्ने आवश्यकसमेत हुनाले—

श्री ५ महाराजाधिराजबाट आफ्ना मन्त्रिमण्डलको सल्लाहअनुसार निम्न-लिखित ऐन मञ्जूर गरी जारी गरिबक्सेको छ ।

भाग १

१. संक्षिप्त शीर्षक र प्रारम्भः—(१) यस ऐनको नाम—'नेपाल अन्तरीम शासन विधान, २००७'भन्ने रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्तै लागू हुनेछ ।*

२. व्याख्याः— यस ऐनको व्याख्यामा नेपाल कानून व्याख्या संबन्धी ऐन प्रयोग गरिनेछ ।

भाग २

राज्यनीतिका निर्देशक सिद्धान्तहरू

३. यस परिच्छेदमा लेखिएका कुराहरू लागू हुनेबारेः— (१) यस परिच्छेदका कुराहरूलाई नेपालको कुनै अदालतद्वारा लागू गरिनेछैन तथा यो ऐन चालू हुनुअगावै वा चालू भएपछि बनेको कुनै नेपाल कानून वा सो कानून-अन्तर्गत बनेको नियम वा आदेश भए परिच्छेदका कुराहरूसँग केवल बाझिन्छ भन्दैमा अमान्य ठहरिनेछैन ।

(२) यस परिच्छेदका कुराहरूमा उल्लेख गरिएका सिद्धान्तहरूलाई उपदफा (१) मा लेखिएका कुराको अधीनमा रही सरकारले मुलुकको शासनमा मूलभूत

---

*२००७ साल चैत्र २६ गते

सिद्धान्त भनी मान्नेछ। प्रचलित नेपाल कानूनलाई सकभर चाँडै र अब-उप्रान्त बनाइने कानूनसमेत यी सिद्धान्तमा ढाल्ने सरकारको कर्तव्य हुनेछ।

४. सामाजिक व्यवस्थाः— सरकारले सकेसम्म प्रभावपूर्णरूपले राष्ट्रिय जीवनका संस्थाहरूमा सामाजिक, आर्थिक र राजनैतिक न्यायपूर्ण भएको सामाजिक व्यवस्था स्थापना र सुरक्षा गरी जनताको कल्याण बढाउने कोशिस गर्नेछ।

५. नागरिकहरूको सामाजिक व्यवस्थाः— सरकारी नीतिको लक्ष्य विशेष गरी निम्नलिखित हुनेछ।

(क) जीवन निर्वाह गर्न चाहिने पर्याप्त साधनमा नरनारी सबै नागरिकको समान हक गर्ने।

(ख) समुदायको भौतिक सम्पत्तिको प्रभुत्व र नियन्त्रण सार्वजनिक हित-साधनमा सर्वोत्तम सहायक हुने गरी वितरण गर्ने।

(ग) जनतालाई हानि हुने गरी धन र उत्पादनका साधनको एकीयकरण हुन नपाउने तवरले आर्थिक व्यवस्था चलाउने।

(घ) स्त्री पुरुष दुवैलाई समान कामको लागि समान तलब दिलाउने।

(ङ) मजदूर स्त्री पुरुषको स्वास्थ्य र बल तथा केटाकेटीहरूको कलिलो उमेरको दुरुपयोग हुन नदिने र नागरिकहरूलाई आर्थिक परिस्थितिले निजहरूको उमेर वा बललाई नसुहाउने रोजगार गर्न वाध्य गर्न नदिने।

(च) स्वार्थ—साधन तथा, नैतिक र आर्थिक पतनबाट बाल्यावस्था र युवावस्था सुरक्षित राख्ने।

६. ग्राम पंचायतः— सरकारले ग्राम पञ्चायतहरू खडा गरी तिनीहरूलाई स्वायत्त शासन संस्थाको रूपमा काम गर्न आवश्यक अधिकार दिनेछ।

७. बेकार, वृद्ध बिरामी इत्यादि:— सरकारले देशको आर्थिक अवस्था र विकासको दिएसम्म काम पाउने हक, शिक्षा पाउने हक तथा बेकार, वृद्ध बेरामी अपाङ्ग र अरू यस्तै अभावावस्थामा सहायता पाउने हक दिलाउन आवश्यक प्रबन्ध गर्नेछ।

८. कार्य–व्यवस्था र प्रसूति–सहायता:— सरकारले न्यायोचित र मानवोचित कार्यावस्था स्थापित गर्ने र प्रसूति–सहायताको निमित्त प्रबन्ध गर्नेछ।

९. जीवन निर्वाहलाई पुग्ने तलब, र जीवनको बढिया स्तर इ०:—उचित ऐन वा आर्थिक संगठनद्वारा वा अरू कुनै तरीकाबाट सरकारले कृषि, औद्योगिक वा अरू सबै प्रकारका श्रमजीवीहरूलाई काम, जीवन–निर्वाहलाई पुग्ने तलब र जीवनको बढिया स्तर, फुर्सत तथा सामाजिक र सांस्कृतिक अवसरको पूर्ण उपभोग गर्न पाउने कार्यावस्था दिलाउन प्रयत्न गर्नेछ। खास गरी गाउँ गाउँको घरेलु उद्योग धन्दालाई व्यक्तिगत वा सहयोगात्मक आधारमा उन्नति गर्ने कोशिश गर्नेछ

१०. देवानी ऐन:— सरकारले नेपाल भरमुलुकका नागरिकहरूको निमित्त एकै नासको देवानी ऐन जारी गर्ने प्रयत्न गर्नेछ।

११. निबल वर्ग:— सरकारले विशेष ध्यान दिएर निर्बलवर्गका लागि शिक्षा र आर्थिक हित बढाउनेछ र उनीहरूलाई सामाजिक अन्याय र सब किसिमको शोषणबाट रक्षा गर्नेछ।

१२. स्मारकहरूको सुरक्षा:—कलात्मक वा ऐतिहासिक महत्वपूर्ण हरेक स्मारक वा स्थान वा वस्तुको चोरी गर्न, नाशिन, बिरूप गर्ने, सार्ने, बिक्री वा निकाशी गर्न इत्यादि जुनसुकैबाट बचाउ गर्नु सरकारको कर्तव्य हुनेछ।

१३. अन्तरराष्ट्रीय सबन्ध:— सरकारले, निम्नलिखित काम गर्ने प्रयत्न गर्नेछ।

(क) अन्तरराष्ट्रीय शान्ति र सुरक्षा बढाउन,

(ख) राष्ट्रहरूका बीच न्याय र सम्मानपूर्ण सम्बन्ध कायम गर्ने।

(ग) संगठित राष्ट्रहरुको (राज्य राज्यको) परस्पर सम्बन्धमा अन्तरराष्ट्रीय नियम र संधिबन्धन प्रति आदर बढाउने।

(घ) अन्तर्राष्ट्रिय झगडा मध्यस्थद्वारा निर्णय गराउन प्रोत्साहन दिने।

१४. ऐनको अगाडि समानता:— नेपाल राज्यभित्र ऐनको अगाडि सबैको समानता अथवा ऐनबाट हुने समान रक्षा जुनसुकै व्यक्तिलाई पनि इन्कार गरिनेछैन।

१५. धर्म, जाति, जात, लिङ्गको आधारमा भेदभाव:— (१) सरकारले धर्म, जाति, जात (वर्ण) लिंग जन्मस्थान वा यस्ता कुनै विषयको आधारमा कुनै नागरिकलाई भेदभाव गर्नेछैन।

(२) तर सरकारले स्त्री जाति वा बालकवर्गको निमित्त कुनै खास व्यवस्था गर्न सक्तछ।

१६. समान अवसर:—(१) जुनसुकै सरकारी पदमा काम लाउने वा नियुक्त गर्ने सम्बन्धमा सबै नागरिकहरूले समान अवसर पाउनेछन्।

(२) तर कुनै अउन्नत नागरिकवर्गले सरकारी नोकरीमा पर्याप्त ध्यान पाएको छैन भन्ने राज्यको सम्मति भएमा तिनीहरूको निमित्त केही पद छुट्याई राख्ने प्रबन्ध राज्यले गर्न सक्नेछ।

(३) यो धारामा लेखिएका कुनै कुराले पनि कुनै धार्मिक वा साम्प्रदायिक संस्थाको कार्यसम्बन्धी कर्मचारी अथवा त्यस सम्बन्धी शासक समिति-को सदस्यमा कुनै खास धर्म सम्प्रदायका मानिस हुनुपर्छ भन्ने नियम भएकोमा सोबमोजिम गर्न वा गराउन बाधा अड्काउ दिनेछैन।

१७. कानूनको मूल सिद्धान्त:—(१) कुनै कर कानूनको अख्तियार बिना लगाइने वा असूल गरिनेछैन।

(२) प्रचलित कानूनका अधीनमा रही सबै नागरिकहरूलाई:—

(क) वाक् र प्रकाशन स्वतन्त्रताको।

(ख) शान्तिपूर्वक र विना हतियार सम्मेलन सभा गर्ने।

(ग) संस्था तथा संघ खडा गर्ने।

(घ) नेपाल राज्यभर विना रोक टोक घुमफिर गर्ने।

(ङ) नेपालको जुनसुकै भागमा पनि निवास गर्ने र घरजम गर्ने।

(च) सम्पत्ति आर्जन गर्ने, भोग गर्ने, बेच बिखन गर्ने।

(छ) कुनै पेशा, रोजगार, उद्योग वा व्यापार गर्ने अधिकार हुनेछ।

१८ कानूनी राज:—सरकारले निश्चय दिलाउने व्यवस्था:—

(१) कुनै व्यक्तिलाई पनि त्यस समयमा जारी रहेको कुनै ऐन विरुद्ध केही काम गरेमा बाहेक कुनै अपराधको दोषी ठहराइनेछैन र अपराध गर्दा जारी रहेको ऐनले तोकेको भन्दा बढी दण्ड सजाय दिइनेछैन।

(२) कुनै व्यक्तिउपर त्यसै अपराधमा एक पटकभन्दा बढ्ता मुकदमा चलाइने र दण्ड सजाय गरिनेछैन।

(३) कुनै अपराधको बात लागेको मानिसलाई आफ्नो विरुद्ध साक्षी हुन कर लाग्नेछैन।

१९. व्यक्तिगत स्वतन्त्रता:—सार्वजनिक हितको निमित्त वा सार्वजनिक शान्ति कायम राख्नाको निमित्त वा राज्यको सुरक्षाको निमित्त सरकारले बनाएको ऐन वा नियमले स्थापित गरेको रीतबमोजिम बाहेक कुनै व्यक्तिको पनि ज्यान वा व्यक्तिगत स्वतन्त्रता हरिनेछैन।

२०. मानिसको बेचबिखन र बेठ बेगार:—(१) मानिसको बेचबिखन र बेठ बेगार तथा यस्तै प्रकारका अरु जबर्जस्ती काम गराउन मनाही गरिएको छ। कसैले यसको बर्खिलाप गरेको ठहरिए ऐनबमोजिम सजाय हुनेछ।

(२) यस धारामा उल्लेख गरिएका कुराहरूले लोक प्रयोजनको निमित्त काम अनिवार्य गर्नमा राज्यलाई बाधा अडकाउ हुनेछैन। यसो गर्दा धर्म, जाति, जात, (वर्ण) वा वर्ग इत्यादि कुनै कुराको कारणबाट भेदभाव गरिनेछैन।

२१. बालकहरू:— १४ वर्षभन्दा कम उमेरका कुनै बालकलाई पनि कुनै कारखाना वा खानीको काममा लाउन वा अरु कुनै जोखिमी काममा भर्ना गर्न हुँदैन।

भाग ३

परिच्छेद १—कार्यकारिणी अधिकार

२२. श्री ५ महाराजाधिराज, मन्त्रीहरू तथा अन्य कर्मचारीहरूद्वारा प्रयोग हुन सकिने कार्य कारिणी अधिकार:— (१) श्री ५ महाराजाधिराजमा रहेको राज्यको कार्यकारिणी अधिकारबमोजिमको काम मौसूफले स्वयम् वा मन्त्रीहरूद्वारा वा मौसूफका मातहतका अन्यकर्मचारीद्वारा गर्न सकिबक्सिनेछ।

ती श्री ५ महाराजाधिराजका मातहतका अधिकारि—वर्गलाई अख्तियार एवं कार्यभार प्रदान गर्ने कुनै नेपाल कानूनको मान्यता तथा गतिशीलतामा यस दफामा लेखिएका कुनै कुराले बाधा पुऱ्याएको अर्थ लगाइनेछैन।

(२) माथि दफा दफामा उल्लेख गरिएका कुराहरूलाई बाधा नपर्ने गरी नेपालको जङ्गी फौजको सर्वोच्च कमाण्डर इनचीफको पद श्री ५ महाराजाधिराजमा व्यवस्थित रहेको छ।

२३. माफी प्रदान गर्ने अख्तियार:— (१) नेपालको जुनसुकै अदालत वा सेना-न्यायालयले जुनसुकै अपराधको दोषी ठहराएको जुनसुकै व्यक्तिलाई दण्ड सजाय माफी गर्ने, विलम्ब गर्ने, घटाउने वा बदल्ने वा मुलतवी राख्ने अख्तियार सरकारलाई हुनेछ।

(२) उपदफा (१) मा उल्लेख गरिएका कुराहरूले नेपालको सशस्त्र सेनाका जुनसुकै अफिसरलाई ऐनले दिएको, सेना—न्यायालयले गरेको दण्डादेश मुलतवी राख्ने, माफी दिने वा बदल्ने अधिकारमा खलल पर्नेछैन।

मन्त्रिमण्डल

२४. मन्त्रिमण्डल:— (१) श्री ५ महाराजाधिराजको शासनसम्बन्धी गर्नुपर्ने कार्य सम्पादनमा सहायता सल्लाह दिन एक मन्त्रिमण्डल रहनेछ, जसमा प्रधान मन्त्री मुख्य हुनेछन्।

(२) मन्त्रीहरूले श्री ५ महाराजाधिराजलाई कुनै सल्लाह दिएको छ छैन र दिएको भए के सल्लाह दिए भन्ने कुरा कुनै अदालतमा पनि सोधिनेछैन।

२५. मन्त्रीहरूको नियुक्ति र अवधि:— (१) प्रधान मन्त्रीको नियुक्ति श्री ५ महाराजाधिराजबाट गरिबक्सिनेछ, तथा अन्य मन्त्रीहरूको नियुक्ति श्री ५ महाराजाधिराजबाट प्रधानमन्त्रीका सल्लाह लिएर गरिबक्सिनेछ।

(२) मन्त्रीहरू श्री ५ महाराजाधिराजका इच्छाअनुसार आफ्ना पदमा बहाल रहनेछन्।

(३) श्री ५ महाराजाधिराजलाई दिएको सल्लाहका लागि मन्त्रिमण्डल सामूहिक रूपले मौसूफ प्रति उत्तरदायी हुनेछ।

२६. कार्यकारिणी सम्बन्धी गैन्ह काम सरकारको नाममा गरिने:— (१) नेपाल सरकारको कार्यकारिणी सम्बन्धी गैन्ह काम सरकारको नाममा गरिनेछ।

(२) सरकारको नाममा तयार भई कार्यान्वित गरिएका आडर उर्दीहरू र अरू अधिकारपत्र (सवाल सनद) हरू सरकारबाट बनाइने नियमबमोजिम प्रमाणित गरिनेछ र यसरी प्रमाणित गरिएको आडर उर्दी वा अधिकारपत्र उचित हो होइन भन्ने कुरामा सरकारले कार्यान्वित गरेको वा तयार गराएको आदेश वा अधिकारपत्र यो होइन भनी सवाल जवाफ गरिनेछैन।

(३) नियम०० बनाउने अधिकार:— नेपाल सरकारको काम कारवाई अधिक सुगमतासाथ चलाउन र सो काम मन्त्रिहरूमा बाँड्न निमित्त सरकारबाट नियम र आदेश बनाइनेछ।

२७. प्रधान मन्त्रीको कर्तव्यः—

(क) नेपालको शासनसम्बन्धी विषयहरूमा मन्त्रिमण्डलले गरेको निर्णयहरू सबै श्री ५ महाराजाधिराजछेउ जाहेर गर्ने ।

(ख) नेपालका शासनसम्बन्धी विषयहरूमा श्री ५ महाराजाधिराजबाट मागिबक्सेको हाल खबर मौसूफमा पेश गर्ने ।

(ग) एक मन्त्रीले निर्णय गरिसकेको तर मन्त्रिमण्डलले विचार नगरेको कुनै विषय श्री ५ महाराजाधिराजबाट मन्त्रिमण्डलमा विचार गराउन चाहिबक्सेमा सो मन्त्रिमण्डलमा पेश गर्ने ।

आर्थिक विषयको कार्य प्रणाली

२८. वार्षिक आर्थिक विवरण [बजेट]:— सरकारबाट हरेक आर्थिक वर्षको लागि नेपाल सरकारको अनुमान गरिएको आमदानी खर्चको एक विवरण तयार गराउनेछ । यो विवरणलाई 'वार्षिक आर्थिक विवरण' वा 'बजेट' भनिनेछ ।

२९. वार्षिक आर्थिक विवरण पास गर्ने :— वार्षिक आर्थिक विवरण वा बजेट सल्लाहकार सभाको समक्ष राखिनेछ र सभालाई सो आर्थिक विवरण वा बजेटमाथि छलफल गर्ने अथवा मत दिने अधिकार रहनेछ ।

परन्तु, श्री ५ महाराजाधिराजको व्यक्तिगत कोष अथवा त्यससँग सम्बन्धित विषयहरू माथि सभाले छलफल गर्न सक्नेछैन ।

र दफा ५६, ५७ तथा ५८ का नियमहरू, यस दफाका अधीन कुराहरूमाथि पनि लागू हुनेछन् ।

परिच्छेद–२ व्यवस्थापिका अधिकार (ऐन बनाउने अधिकार)

१०. श्री ५ महाराजाधिराजको व्यवस्थापिका अधिकारः—जुनसुकै नेपाल कानुनमा जुनसुकै कुरा भएतापनि वा जुनसुकै अदालतको जुनसुकै फैसलामा जुनसुकै कुरा भए तापनि नेपालको शान्ति व्यवस्था तथा राम्रो शासनका लागी श्री ५ महाराजाधिराजलाई कानून बनाउने राजकीय एवं संपूर्ण अधिकार प्राप्त भौ रहनेछ भन्ने कुराको शङ्का निवारणका लागि यसद्वारा घोषणा तथा पुष्ट्याईं गरिन्छ।

११. मन्त्रिमण्डलद्वारा प्रस्तुत गरिएको ऐनः—(१) नेपालको शान्ति व्यवस्था, तथा राम्रो शासनका लागि कानून बनाउँदा मन्त्रिमण्डलका सल्लाहअनुसार श्री ५ महाराजाधिराजबाट यस दफामा लेखिएबमोजिम गर्नु सकिबक्सिनेछ।

(२) श्री ५ महाराजाधिराजका विचारार्थ विधेयक (बिल) पेश गर्नु मन्त्रिमण्डलका लागि कानूनी हुनेछ।

(३) उपदफा (२) अन्तर्गत पेश गरिएको कुनै विधेयकलाई श्री ५ महाराजाधिराजबाट अनुमति दिन सकिबक्सिनेछ वा अनुमति दिन अस्वीकार गर्न सकिबक्सिनेछ वा त्यस विधेयक वा त्यसका कुनै उल्लिखित कुराउपर तथा विशेषतः मौसूफद्वारा सिफारीस भएको कुनै संशोधन ल्याउने वांछनीयताउपर मन्त्रिमण्डलको पनि विचारार्थ संदेशसाथ मौसूफबाट फर्काइदिन सकिबक्सिनेछ। मन्त्रिमण्डलले पनि सोहीबमोजिम विधेयकउपर पुनर्विचार गर्नेछ।

(४) यस किसिमले पेश गरिएको कुनै विधेयकलाई श्री ५ महाराजाधिराजबाट अनुमति बक्सेपछि सो विधेयक कानून हुनेछ तथा सोहीबमोजिम लागू हुनेछ।

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालय ... पुस्तकालय

(५) परिच्छेद ४ मा लेखिएका कुराहरूका अधीनमा रही यो दफा लागू हुनेछ। तर सल्लाहकार सभाद्वारा विचार नगरिएको तथा स्वीकृत नभएको विधेयक श्री ५ महाराजाधिराजका विचारार्थ पेश गर्नु मन्त्रिमण्डलका लागि कानूनी हुनेछ:—

(i) यदि परिच्छेद ४ मा लेखिएबमोजिमको सल्लाहकार सभाको गठन भएको छैन भने, वा,

(ii) यदि परिच्छेद ४ मा लेखिएबमोजिम गठन भएको सल्लाहकार सभाको अधिवेशन चालू छैन र मन्त्रिमण्डलका विचारमा विधेयकमा प्रस्तावित किसिमको कानून तुरुन्त बनाउनु सार्वजनिक हितका दृष्टिले जरूरी छ भने।

परिच्छेद—३ न्याय प्रबन्ध

३२. प्रधान न्यायालय:— (१) एक प्रधान न्यायालय रहनेछ।

(२) प्रधान न्यायालयको गठन, अधिकार तथा कार्य कानूनबमोजिम तोकिनेछ।

परिच्छेद—४ सल्लाहकार सभा

सामान्य

३३. गठन:— (१) नेपालमा एउटा सल्लाहकार सभाको गठन हुनेछ, जसको सदस्यहरूको संख्या श्री ५ महाराजाधिराजले तोकिबक्सेबमोजिम हुनेछ र जोकि श्री ५ महाराजाधिराजद्वारा नेपालका प्रमाणिक नागरिकहरू मध्येबाट मनोनित हुनेछन् र जसमा नेपाल सरकारका सबै मन्त्री, राज्यमन्त्री तथा उपमन्त्री पदेन सदस्य हुनेछन्।

(२) संविधान सभाको गठन भएपछि सल्लाहकार सभाको अस्तित्व समाप्त हुनेछ।

१४. सदस्यहरू छान्न:— सभाका गैर सरकारी सदस्यहरूमा, सकेसम्म देशको विभिन्न भाग, वर्ग, तथा विचारधाराको प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्तिहरू छानिनेछन् ।

१५. योग्यता:— (१) नेपालका नागरिक,

(२) २५ वर्ष पुगिसकेको, तथा

(३) तल दफा १६ मा दिएको अयोग्यता रहित,

नभइकन कुनै व्यक्ति पनि सल्लाहकार सभाको सदस्य मनोनीत हुने योग्य हुनेछैन ।

१६. अयोग्यता:— (१) देहायका व्यक्तिहरू सल्लाहकार सभाका सदस्य चुनिन अयोग्य हुनेछन्:—

(क) नेपाल सरकारको मातहतमा कुनै लाभको पद धारण गरेका व्यक्तिहरू,

(ख) अदालतद्वारा नैतिक विकृति तथा भ्रष्टाचारको अभियोगमा दोषी साबित भएका व्यक्तिहरू ।

(ग) मगज बिग्रेका व्यक्तिहरू ।

तर, यस दफाको लागि, नेपालको मन्त्रिमण्डलको सदस्य अथवा राज्यमन्त्री अथवा उपमन्त्री भएको व्यक्तिलाई लाभको पद धारण गरेका व्यक्ति मानिनेछैन।

(२) कुनै व्यक्ति पनि शपथ ग्रहण नगरी सकेसम्म सभाको सदस्य मानिनेछैन ।

१७. स्थान रिक्त गरेको:—(१) सल्लाहकार सभाको कुनै सदस्यले पनि निम्नलिखित कुनै अवस्थामा पनि आफ्नो स्थान रिक्त गरेको ठहरिनेछ:—

(क) आफ्नो हस्ताक्षरमा लिखित त्यागपत्र सभाको अध्यक्षलाई पेश गरेमा, अथवा,

(ख) दफा १६ मा लेखिएको अयोग्यताको भागी हुन गएमा, अथवा,

(ग) २५ दिनको अवधिसम्म सभाको बैठकहरूमा सभाको अनुमति बिना अनुपस्थिति रहेमा,

तर, यो २५ दिनको अवधिको, गणनामा, सभाको स्थगन काल यदि लगातार ४ दिनभन्दा बढता छ भने, सम्मिलित गरिनेछैन।

(२) कुनै सदस्य, दफा ३६ मा वर्णित अयोग्यताको भागी हुन गएको छ अथवा छैन भन्ने कुनै प्रश्न उठ्यो भने सो, प्रश्न निर्णयको निमित्त श्री ५ महाराजाधिराजमा पेश गरिनेछ र मौसूफको निर्णय अन्तिम हुनेछ।

३८. सदस्यहरूको तलब र भत्ताः— सभाका सदस्यहरूले पाउने वेतन तथा भत्ता श्री ५ महाराजाधिराजले तोकिबकसेबमोजिम हुनेछ

३९. यदि कुनै व्यक्ति शपथ ग्रहण गर्नुभन्दा पहिलेनै, अथवा आफू सदस्यताको निमित्त योग्य छैन अथवा अयोग्य छु भन्ने थाहा पाएर पनि सभाको बैठकमा सदस्यको हैसियतले बस्दछ अथवा मत दिन्छ भने, सो व्यक्तिलाई सभामा बसेको अथवा मत दिएको प्रत्येक दिनको मोरु १००।का दरले जरिवाना गरिनेछ। जो कि उसँग राज्यलाई देय, ऋणको रूपमा असुल गरिनेछ।

४०. सभामा कुनै स्थान रिक्त भएमा त्यसको पूर्ति गर्ने अधिकार श्री ५ महाराजाधिराजलाई रहनेछ।

सभाका पदाधिकारीहरू

४१. अध्यक्ष तथा उपाध्यक्षको चुनावः— श्री ५ महाराजाधिराजले तोकिबकसेको सदस्य अथवा व्यक्तिका सभापतित्वमा, सल्लाहकार सभाले आफ्नो अधिवेशनको प्रथम बैठकमा, दुइ जना सदस्यलाई क्रमशः आफ्नो अध्यक्ष तथा उपाध्यक्ष चुन्नेछ र पछि पनि जैले जैले, अध्यक्ष अथवा उपाध्यक्षको पद रिक्त हुनेछ, कुनै अन्य सदस्यलाई, नियमानुसार, अध्यक्ष

अथवा उपाध्यक्ष चुन्नेछ। अध्यक्ष र उपाध्यक्षको चुनाव सभामा, उपस्थित सदस्यहरूको बहुमतले गरिन्छ, तथा सभाका पदेन सदस्यहरू यी पदका चुनावको निमित्त उम्मेदवार खडा हुन पाउनेछैनन्।

४२. अध्यक्ष तथा उपाध्यक्षको पद रिक्त हुनेः— सल्लाहकार सभाको अध्यक्ष तथा उपाध्यक्षको पद धारण गर्ने सदस्यः—

(१) यदि सल्लाहकार सभाको सदस्य रहँदैन भने, आफ्नो स्थान रिक्त गर्नेछ।

(२) आफ्नो हस्ताक्षरमा लिखित श्री ५ महाराजाधिराजलाई सम्बोधित पत्र-द्वारा पद—त्याग गर्न सक्नेछ।

(३) आफ्नो पदबाट सभामा उपस्थित सदस्यहरूको ३ खण्डमा २ खण्डको बहुमतले पास भएको प्रस्तावद्वारा, हटाइन सक्नेछ।

४३. अध्यक्ष तथा उपाध्यक्षको अनुपस्थिति (१) सभाको अध्यक्षको पद रिक्त भएमा उपाध्यक्ष तथा उपाध्यक्षको पनि स्थान रिक्त भएमा श्री ५ महाराजा-धिराजले यस प्रयोजनको निमित्त खटाइबक्सेको सदस्यले, त्यस पदको कर्त-व्यको पालन गर्नेछ।

(२) सभाको कुनै बैठकमा, अध्यक्षको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षले तथा उपा-ध्यक्षको पनि अनुपस्थितिमा, कार्यावधिको नियमानुसार सभाले निर्धारित गरेको व्यक्तिले, अध्यक्षको रूपमा कार्य गर्नेछ।

४४. अध्यक्ष तथा उपाध्यक्षको मत दिने अधिकारः— सभाको अध्यक्षलाई अथवा अध्यक्षको रूपमा कार्य गरी रहेको उपाध्यक्ष अथवा अन्य कुनै व्यक्तिलाई प्रथमतः मत दिने अधिकार रहनेछैन, तर मत बराबर बाँडिएको स्थितिमा, आफ्नो निर्णयक मत दिने अधिकार रहनेछ।

४५. अध्यक्ष वा उपाध्यक्षलाई हटाउने प्रस्ताव विचाराधीन भएको समयमा अध्यक्ष वा उपाध्यक्षले सभामा पदासीन हुन नपाउनः— अध्यक्षलाई हटाउने

प्रस्ताव विचाराधीन भएको समयमा अध्यक्षले, तथा उपाध्यक्षलाई हटाउने प्रस्ताव विचाराधीन भएको समयमा उपाध्यक्षले, सभामा पदासीन हुन पाउने छैन ।

४६. अध्यक्ष तथा उपाध्यक्षको तलब र भत्ताः— अध्यक्ष तथा उपाध्यक्षले पाउने वेतन र भत्ता श्री ५ महाराजाधिराजले तोकीबकसेबमोजिम हुनेछ ।

सभाको आह्वान र अधिवेशन

४७. सभाको आव्हानः— (१) सल्लाहकारसभा प्रत्येक वर्षमा कमसेकम दुइ पटक आव्हान गरिनेछ र एक अधिवेशनको अन्तिम बैठक तथा अर्को अधिवेशनको प्रथम बैठकको बीचमा ६ महिनाको काल व्यतीत हुन पाउनेछैन।

(२) माथि उपदफा (१) को अधीन रही श्री ५ महाराजाधिराजले समय समयमाः—

(क) उपयुक्त सम्झिबकसेको स्थान र समयमा सभालाई आव्हान गर्न सकिबकसनेछ ।

(ख) सभाको अधिवेशन भङ्ग गर्न सकिबकसनेछ ।

४८. सभालाई श्री ५ महाराजाधिराजको सम्बोधनः— श्री ५ महाराजाधिराजले प्रत्येक अधिवेशनको प्रारम्भमा, सभालाई सम्बोधन गरिबकसनेछ, सभाको आव्हानको कारण ज्ञात गराइबकसनेछ ।

४९. सभालाई श्री ५ महाराजाधिराजको सन्देशः—(१) श्री ५ महाराजाधिराजले सभालाई सम्बोधन गर्न सकिबकसनेछ र यस प्रयोजनका निमित्त सदस्यहरूको उपस्थिति चाहन सकिबकसनेछ ।

(२) श्री ५ महाराजाधिराजले सभालाई, सभाको समक्ष प्रस्तुत विषय अथवा अन्य कुनै विषयको सम्बन्धमा सन्देश पठाउन सकिबकसनेछ र सभाले त्यस सन्देशमा लिखित विषयमाथि सुविधानुसार यथाशीघ्र विचार गर्नेछ।

सभाको कार्य सञ्चालन

५०. सदस्यहरूको शपथ ग्रहण।— सभाको प्रत्येक सदस्यले आफ्नो आसन ग्रहण गर्नुभन्दा पहिले श्री ५ महाराजाधिराज अथवा मौसूफबाट त्यस कामको निमित्त नियुक्ति गरिबक्सेको व्यक्तिको समक्ष पहिले अनुसूचिमा दिइएको बेहोराअनुसार शपथ ग्रहण गर्नेछ।

५१. बहुमतको निर्णयः— (१) यस ऐनमा अन्यथा लेखिएकाहेक, सभाको बैठकमा सब प्रश्नहरूको निर्णय अध्यक्ष अथवा अध्यक्षको कार्य गरिरहेको व्यक्तिबाहेक अरू उपस्थित र मत दिने सदस्यको बहुमत द्वारा गरिनेछ।

(२) सभाको कुनै स्थान रिक्त भएकोले अथवा कुनै अनधिकृत व्यक्तिले सभामा मत दिएको अथवा कुनै अन्य प्रकारले भाग लिएको पछि थाहा पाइन गएकोले, सभाको कार्यवाही अमान्य हुनेछैन।

कोरम (आवश्यक उपस्थिति):— (३) सभाको बैठकको निमित्त सदस्यहरूको आवश्यक उपस्थिति संख्या २५ हुनेछ।

(४) सभाको बैठक कालमा सदस्यहरूको संख्या यदि आवश्यक उपस्थिति संख्या मन्दा कम हुन गयो भने, अध्यक्षले अथवा अध्यक्षको कार्य गरिरहेको व्यक्तिले या त आवश्यक उपस्थिति संख्या पूरा नहुन्जेलसम्म सभाको कार्यवाही रोकिदिनेछ, अथवा सभालाई स्थगित नै गरिदिनेछ।

सदस्यहरूको विशेषाधिकार

५२. वाक्स्वतन्त्रता :— (१) यस ऐनको तथा सभाको कार्यविधिको नियमहरूको भित्र सभामा वाक्स्वतन्त्रता रहनेछ।

(२) सभामा, अथवा सभाको कुनै समितिमा भनेको कुनै कुरा अथवा दिइएको कुनै मतको सम्बन्धमा, सभाको कुनै सदस्यको विरुद्ध कुनै न्यायालयमा पनि केही कार्यवाही चल्न सक्दैन, न कुनै व्यक्तिको विरुद्धमा सभाको अधिकृत

द्वारा अथवा सभाको अधीन रही कुनै रिपोर्ट, पत्र, मत तथा कार्यवाहीको प्रकाशन गरेको सम्बन्धमा नै यस प्रकारको कुनै कार्यवाही चल्न सक्नेछ ।

सल्लाहकार सभाको शक्ति

५३. छलफल अपवाद :— सल्लाहकार सभाले, निम्नलिखित कुराहरू बाहेक सरकारको व्यवस्थापक तथा कार्यकारिणी कृत्यहरूसँग सम्बन्धित कुनै विषयमाथि पनि छलफल गर्न सक्नेछः—

(१) यस्ता कुराहरू जसमाथि छलफल गर्दा नेपाल सरकारको कुनै विदेशी राष्ट्रसँगको मैत्रीपूर्ण सम्बन्धमा खलल पर्न सक्नेछ ।

(२) श्री ५ महाराजाधिराज तथा मौसुफको परिवारका सदस्यहरूको व्यक्तिगत आचरणसम्बन्धी कुराहरू ।

(३) यस्ता कुराहरू जसलाई प्रकट गर्दा सार्वजनिक अहित हुन जाने सम्भावना हुन्छ, जस्तै कि सैन्यदलको सङ्गठन तथा गतिविधि ।

(४) कुनै मन्त्री अथवा सम्पूर्ण मन्त्रिमण्डलमाथि अविश्वासको प्रस्ताव ।

५४. विधेयकहरूमा मत लिने:— सल्लाहकार सभामा छलफल नगराई तथा मत नलिई, कुनै पनि कानून श्री ५ महाराजाधिराजको स्वीकृतिको निमित्त मौसुफमा पेश गर्न सकिनेछैन ।

५५. प्रश्नः— सल्लाहकार सभाको कुनै सदस्यले पनि दफा ५३ मा लेखिएका कुराहरू बाहेक, सरकारको व्यवस्थापक तथा कार्यकारिणी कृत्यहरूसँग सम्बन्धित कुनै विषयको बारेमा पनि प्रश्न सोध्न पाउनेछ ।

५६. गैर सरकारी विधेयक तथा प्रस्ताव:— सभाको कुनै सदस्यले पनि अध्यक्षको अनुज्ञा लिई तथा सभाको कार्यविधिको नियमानुसार चली, सभाको विचारार्थ, कुनै विधेयक प्रस्ताव प्रस्तुत गर्न सक्नेछ ।

५७. श्री ५ महाराजाधिराजबाट अनुमती दिन अस्वीकृत गर्ने सक :— श्री ५ महाराजाधिराजले आफ्नो विवेकले, सभाद्वारा पास गरिएको कुनै विध

प्रस्तावलाई आफ्नो अनुमती दिन अस्वीकार गर्न सक्किबक्सनेछ । अथवा आफूले उचित सम्झिबक्सेको हेरफेर तथा संशोधनसहित सभाको पुनः विचारार्थ, फर्काइदिन सक्किबक्सिनेछ ।

५८. श्री ५ महाराजाधिराजबाट प्रमाणीकरण:— सभाले यदि कुनै सरकारी बिल या प्रस्तावलाई अस्वीकार गर्दछ अथवा श्री ५ महाराजाधिराजद्वारा प्रस्तावित हेरफेर तथा संशोधनलाई स्वीकार गर्दैन, र यदि श्री ५ महाराजाधिराजले सो बिल, प्रस्ताव, हेरफेर तथा संशोधनलाई पास गर्नु सार्वजनिक हितको दृष्टिले उचित सम्झिबक्सिन्छ भने मौसूफले सो बिल, प्रस्ताव, हेरफेर तथा संशोधनलाई सभाले पास गरेको प्रमाणित गर्न सक्किबक्सनेछ ।

५९. नियम बनाउने:— श्री ५ महाराजाधिराजले यस ऐनका दफाहरूको अधीन रही, सभाको कार्यविधि तथा कार्यसञ्चालनको सम्बन्धमा नियमहरू बनाउन सक्किबक्सिनेछ ।

परिच्छेद ४— नेपालका नियन्त्रक (कन्ट्रोलर) महालेखापरीक्षक (अडिटर जनरल)

६०. नियुक्ति:— (१) नेपालका एक नियन्त्रक—'महालेखा परीक्षक' रहनेछन्, जसलाई सरकारबाट भर्ना गर्नेछ ।

तलब:— (२) नियन्त्रक महालेखा परीक्षकको तलब र नोकरीको अरू शर्त, प्रधानन्यायालयका न्यायाधीशसरह हुनेछ ।

६१. स्याहा स्रेस्ताको रूप:— नेपाल सरकारको स्याहा स्रेस्ता, हरहिसाब श्री ५ महाराजाधिराजको स्वीकृतिसहित नियन्त्रक महालेखा परीक्षकले तोकेको रूपमा राखिनेछ ।

६२. रिपोर्टहरू:— नेपाल सरकारको स्याहास्रेस्ता हरहिसाबसम्बन्धी नियन्त्रक महालेखा परीक्षकको रिपोर्ट श्री ५ महाराजाधिराजका हजुरमा पेश गर्नुपर्छ ।

भाग ४

६३. मुलुकी ऐन अभिलेख (रेकर्ड) र न्याय सम्बन्धी कारवाई :— (१) मुलुकी ऐन, अभिलेख (रेकर्ड) र न्यायसम्बन्धी कारवाईलाई नेपालभर मुलुकमा पूर्ण विश्वास र सम्मान दिइनेछ।

(२) नेपालका अदालतहरूबाट भएको अन्तिम फैसला वा आदेश ऐनबमोजिम नेपाल भर मुलुकमा जहाँसुकै पनि कार्यान्वित हुनेछ।

भाग ५

६४. पब्लिक सर्भिस कमिशनः— नेपालको निमित्त एक पब्लिक सर्भिस कमिशन (लोकसेवायोग) रहनेछ। त्यसमा एक सभापति र श्री ५ महाराजाधिराजबाट तोकिबक्सेका जति अरू सदस्य रहनेछन्।

६५. नियुक्ति:— सरकारबाट पब्लिक सर्भिस कमिशनका सभापति र अरू सदस्यहरू भर्ना गर्नेछ।

६६. तलब र नोकरीका शर्तहरू:— पब्लिक सर्भिस कमिशनका सभापति र सदस्यहरूको तलब र नोकरीका शर्तहरू प्रधान न्यायालयका न्यायधीशहरू सरह हुनेछन्।

६७. कर्तव्यः— (१) नेपाल सरकारका सबै जागिरदारमा भर्नाका निमित्त जाँच गर्नु पब्लिक सर्भिस कमिशनको कर्तव्य हुनेछ।

(२) देहायका विषयमा पब्लिक सर्भिस कमिशनको सल्लाह लिनुपर्छ:—

(क) निजामती दर्जा र नोकरीमा भर्ना गर्ने तरिका सम्बन्धी सबै विषयहरूमा।

(ख) निजामती नोकरी र पदहरूमा नियुक्ति गर्ने र सरुवा बढुवा गर्ने सिद्धान्तमा र उक्त नियुक्ति र सरुवा बढुवासम्बन्धी उमेदावारको योग्यताको विषयमा।

(ग) नेपाल सरकारको निजामती नागीरदारको अनुशासनसम्बन्धी सबै विषय र यससम्बन्धी स्मृतिपत्र, विन्तिपत्र, उजुरी वा निवेदनपत्रसमेत सबै विषयमा ।

र सर सल्लाहको निमित्त पेश गरिएको र श्री ५ महाराजाधिराजबाट सल्लाह मागिबक्सेको जुनसुकै विषयमा सल्लाह दिने काम पब्लिक सर्भिस कमिशनको हुनेछ ।

तर श्री ५ महाराजाधिराजबाट यस विषयमा साधारण तवरसँग वा विशेषतः अमुक विषयहरु वा अमुक परिस्थितिमा पब्लिक सर्भिस कमिशनसँग सल्लाह लिन आवश्यक छैन भनी नियमद्वारा तोकिबक्सेमा सोबमोजिम हुनेछ ।

भाग ६

निर्वाचन (चुनाउ)

१८. निर्वाचनको काम चाँडो गराउने:— नेपालको निमित्त एक विधान बनाउने विधानपरिषद्को निर्वाचन गर्नालाई सकेसम्म चाँडै उचित परिस्थिति सिर्जना गर्नु अन्तरीम सरकारको ध्येय हुनेछ।

१९. कमीशन (आयोग):— (१) निर्वाचनको निमित्त मताधिकारीहरूको नामावली तयार गर्ने कामको रेख देख, नियन्त्रण र निर्देश गर्ने, निर्वाचन गराउने, निर्वाचनसम्बन्धी शंका र मुद्दा हेर्ने, निर्वाचन अदालत नियुक्त गर्ने अधिकार दिई एक आयोग खडा गरिनेछ (जसलाई यस ऐनमा निर्वाचन आयोग भनिएको छ

(२) निर्वाचन आयोगमा एक प्रधान निर्वाचन अफिसर र श्री ५ महाराजाधिराजबाट मन्त्रिमण्डलको सलाहअनुसार समय समयमा तोकिबक्सेबमोजिमको अरू निर्वाचन अफिसरहरू हुनेछन। प्रधान निर्वाचन अफिसर र अरू निर्वाचनअफिसरहरू श्री ५ महाराजाधिराजबाट मन्त्रिमण्डलको सल्लाहअनुसार नियुक्त गरिबक्सनेछ।

(३) निर्वाचन अफिसरहरूको नोकरीको म्याद र शर्तहरू श्री ५ महाराजाधिराजबाट तयार गराइबक्सेको नियमबमोजिम हुनेछ।

तर प्रधान निर्वाचन अफिसर र अरू निर्वाचन अफिसरहरू प्रधान न्यायालयका न्यायाधीश जुन अवस्थामा र जुन रीतले खारिज हुन्छन, सोहीबमोजिम बाहेक खारीज हुनेछैनन्। भर्ना भएपछि निजहरूलाई मर्का पर्ने गरी निजहरूको नोकरीको शर्तहरू बदलिनेछैन।

७०. <u>सामान्य मताधिकारीको नामावली:</u>—यस निर्वाचनको निमित्त हरेक निर्वाचन क्षेत्रलाई एक सामान्य मताधिकारीको नामावली हुनेछ र धर्म, जाति, जात (वर्ण) लिंग इत्यादिको भेद भावमा कुनै मानिसको नाम उक्त नामावलिमा चढाउन नपाउने हुनेछैन।

७१ <u>वयस्क मताधिकार:</u>— यो निर्वाचन वयस्क (बालिग) मताधिकारको आधारमा हुनेछ अर्थात् श्री ५ महाराजाधिराज र मन्त्रि—मण्डलबाट तोकिएको मितिमा कमसेकम २१ वर्ष उमेर पुगेका र निर्वाचन नियम मुताबिक निर्वाचन क्षेत्रमा नबस्ने, मगज बिग्रेका, अपराधी वा गैर कानुनी अनाचार गरेबापत अयोग्य ठहरिएका बाहेक सबै नेपालका नागरिकको नाम सो नामावलीमा दर्ता गर्ने योग्य हुनेछ।

७२. (क) यस ऐनबमोजिम निर्वाचन क्षेत्रहरूको सीमाना तोक्ने कुनै ऐन वा नियम न्यायपूर्ण हो होइन भन्ने कुराको सवाल कुनै अदालतमा गर्न पाइनेछैन।

(ख) श्री ५ महाराजाधिराज र मन्त्रिमण्डलले बनाएको नियममा लेखिएको

रीतबमोजिम र तोकिएको अफिसरछेउ बाहेक निर्वाचनसम्बन्धी उजुर लाग्ने छैन ।

भाग ७

संवत् २००४ (सन् १९४८) को नेपाल सरकार वैधानिक कानून खारीज गरिएको छ ।

अनुसूची १

१ प्र.मन्त्री, राज्यमन्त्री तथा उप—मन्त्रीको निमित्त पदको शपथको बेहोरा

.... ईश्वरको नाउँमा शपथ लिन्छु / सत्यनिष्ठाले प्रतिज्ञान गर्दछु कि म श्री ५

महाराजाधिराज, मौसूफको उत्तराधिकारीहरू तथा कानूनद्वारा स्थापित अन्तरीम विधानप्रति श्रद्धा र निष्ठा राख्छु र नेपालको मन्त्री, राज्यमन्त्री, उपमन्त्रीको रूपमा आफ्नो कर्तव्यको पालन श्रद्धापूर्वक तथा शुद्ध अन्तःकरणले गर्नेछु र भय वा पक्षपात अनुराग या द्वेष, नराखी, म सब प्रकारका व्यक्तिहरू प्रतिविधान र कानूनको अनुसार न्याय गर्नेछु ।

२. मन्त्री, राज्यमन्त्री तथा उपमन्त्रीको निमित्त गोपनीयताको शपथको बेहोरा

म .... ईश्वरको नाउँमा शपथ लिन्छु / सत्यनिष्ठाले प्रतिज्ञान गर्दछु कि कुनै

पनि यस्तो कुरा जो कि, मन्त्री । राज्यमन्त्री । उपमन्त्री । को रूपमा विचारार्थ मकहाँ ल्याइन्छ अथवा मलाई ज्ञात हुन्छ, आफ्नो कर्तव्यको उचित पालन गर्दा आवश्यक परेबाहेक, अन्य कुनै अवस्थामा कसैलाई पनि

कुनै कुरा पनि प्रत्यक्ष अथवा अप्रत्यक्ष रूपले सूचित अथवा प्रकट गर्दिन ।

३. सल्लाहकार सभाको सदस्यको निमित्त शपथको बेहोरा

सल्लाहकार सभाको सदस्य मनोनीत भएको म ईश्वरको नाउँमा शपथ लिन्छु / सत्यनिष्ठाले प्रतिज्ञान गर्दछु कि म श्री ५ महाराजाधिराज र मौसूफको उत्तराधिकारीहरू प्रति तथा कानूनद्वारा स्थापित अन्तरीम विधानप्रति श्रद्धा र निष्ठा राख्नेछु र आफूले ग्रहण गर्न लागेको पदको कर्तव्यहरूको पालन श्रद्धापूर्वक गर्नेछु ।

अन्तरीम शासन विधानको

शुद्धाशुद्धि—पंजिका

पृष्ठ नम्बर	दफा	उपदफा	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
७	२२	०	पाँचौं	ती	तर
१०	३१	३	तेस्रो	उल्लिखित	उल्लिखित
११	५१	२	दोस्रो	अन्न	अन्य

छुट भएको मिलाई पढ्ने

पृष्ठ नम्बर	दफा	उपदफा	पंक्ति	
२०	६७	२(ग)	चौथा	"पेट" भन्ने र "श्री ५" भन्ने शब्दको बिचमा "गरिएको र" भन्ने राखी पढ्ने।
"	"	"	पाँचौं	"बकसेको" भन्ने र "विषयमा" भन्ने शब्दको बिचमा "सुनसुकै" राख्ने।

॥ श्री ॥

नेपाल अन्तरीम शासन विधान
दोस्रो संशोधन

२००८

गोरखापत्र छापाखानामा छापिएको

—०—

सञ्चालक ... सचिवालय
तेस्रो बैठक सिंहदरबार

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादिविविधविरुदावलिविराजमानमानोन्नत ओजस्विराजन्यप्रोज्वल नेपालतारा ॐ रामपट्ट, अतुलज्योतिर्मय त्रिशक्तिपट्ट अतिप्रबलगोरखादक्षिणबाहु, महाधिपति सर्वोच्च कम्याण्डर-इनचीफ श्रीमन्महाराजाधिराज श्री श्री श्री महाराज त्रिभुवनवीरविक्रम जङ्गबहादुर शाहबहादुर शमशेर जङ्गदेवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

नेपाल अन्तरीम शासनविधान, दोस्रो संशोधन

२००८

प्रधान न्यायालयको राम्रो संगठन र सञ्चालनको लागि नेपाल अन्तरीम शासनविधान २००७ लाई संशोधित गर्ने,

एउटा ऐन :—

प्रस्तावनाः— प्रधान न्यायालयको राम्रो संगठन र सञ्चालन व्यवस्था दिनाको लागि केही अदल बदल र थप गर्नुपर्ने आवश्यक देखिएकोले मन्त्रिमण्डलका सल्लाहअनुसार यो ऐन जारी भएको छ।

(१) क. यो ऐनको नाम—नेपाल अन्तरीम शासनविधान, दोस्रो संशोधन २००८, हुनेछ ।

ख. यो ऐन तुरुन्त लागू हुनेछ।

(२) अन्तरीम शासनविधानको दफा ३० को उपदफा २ मा 'प्रधान न्यायालयसँग सल्लाह लिइनेछ, को पछि —यस किसिमको नियुक्ति एक वर्षको नोकरी पुगेपछि सदर गर्ने गरी अस्थायी रूपमा हुन सक्तछ—थप्ने।

(३) दफा ३० को उपदफा २ मा नागरिक नभई र को पछि र उपदफा २ को क. को अघि—जहाँसम्म हुन सक्छ. थप्ने। क र ख. बाट—कमसेकम, झिक्ने ।

फेरि यही दफाको अन्त्यमा—न्यायाधीशहरू छान्न उच्च शिक्षासम्बन्धी विशिष्टता एवं अदालततर्फ र कानूनको राम्रो अनुभवको पनि विचार राखिनेछ—थप्ने ।

(४) दफा ३० को उपदफा ५ मा 'अयोग्य' ठहऱ्याई, को पछि—मन्त्रि-मण्डलको कमसेकम ३ खण्डको अगाडि—सल्लाहकार समितिको पनि राय बुझी—थप्ने ।

(५) पुरानो दफा ३१ लाई निम्नलिखित सच्याइएको रूपमा पढ्ने—३१ प्रधान न्यायालयको आदेश फैसलाहरू अकाट्य प्रमाण मानी मान्ने हुनेछ । तथा प्रधान न्यायालयको र सो मातहतका अदालतहरूको अवहेलनासम्बन्धी सजाय गर्ने अख्तियार यस प्रधान न्यायालयलाई हुनेछ ।

२००६—१—२६—५